

Tartu Riiklik Ülikool

Ajaloo teaduskond

NSV Liidu ajaloo kateeder

TRU võistlustööde komisjoni otsusega 18. juuni

1974 a. on määratud käesolevale tööle

Silvi Loorens
J. Kreuksi TRU Teaduslik sekretär

Silvi Loorens

J. Kreuksi nim. Tallinna Noorsoo

Kultuuripalee ajalugu

Diplomitöö

Juhendaja prof. K. Siilivask

Tallinn 1974

Eessõna

"Kultuuri areng kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise perioodil on suure kultuurirevolutsiooni lõppetapp. Sellel etapil tagatakse kõigi kommunismi võiduks vajalike ideoloogiliste ja kultuuriliste tingimuste loomine.

Elanikkonna kultuurilisest kasvust oleneb väga suurel määral tootlike jõudude kasv, tehniline progress ja tootmise organiseerimine, töörahva ühiskondliku aktiivsuse tõus, omavalitsuse demokraatlike aluste areng, eluolu kommunistlik ümberkorraldamine"¹

Tallinna ühe suurema kultuurikolde, Kutsehariduse Komitee J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee kahekümne seitsmest tööaastast (1946 - 1973) ülevaate andmisel on autor kasutanud Eesti NSV Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse Keskarhiivi (ORKA), Kutsehariduse Komitee arhiivi, J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee ja tema ringide, ajakirjanduse ning autori kasutuses olevaid väga mitmesuguseid materjale, alates Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kutsehariduse Komitee ülema käskkirjadest, Noorsoo Kultuuripalee tööaruannetest, tema kollektiivide kroonikaist, päevikuist, muljeteraa-

---

¹ NLKP programm, II osa, V ptk., lk. 119, Tallinn 1965.

matuist, autori kontaktidest kunagiste asjaosalistega, retsensioonidest keskringide ürituste kohta jne. .

Kultuuripalee tööaruandeid on säilinud minimaalselt, sest Kutsehariduse Komitees pole neid viimasel ajal arhiivi kogutud. Kultuuripalee arhiivis on raamatupidamise dokumentide kõrval säilinud vaid mõned üksikud ringide kroonikad, õnneks on peaaegu kõigil praegu tegutsevatel staažikamatel kollektiividel oma arhiiv.

Töö lõpetanud ringide või palee üldtegevust kajastavad materjalid on kas kellegi pool kodus ehk siis pidevate kolimiste ning remondi tõttu lihtsalt kaduma läinud.

Käesoleva töö koostamisel on autor konsulteerinud J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee praeguse kunstilise juhi Ojalo, Alariga, kirjapanemisel aga kasutanud põhiliselt kroonika vormi.

Noorsoo Kultuuripalee tutvustamiseks üldsusele on kirjas-tuselt "Eesti Raamat"¹ ilmunud Anatoli Kraemeri koostatud pilt-brosüür¹ "20 aastat", milles toodud mõningate arvuliste andmete kohta julgeb käesoleva töö autor siiski kahtlust avaldada (eriti 1946.a. osas).

---

1. 20 aastat, Tallinn, 1967.

Sissejuhatus

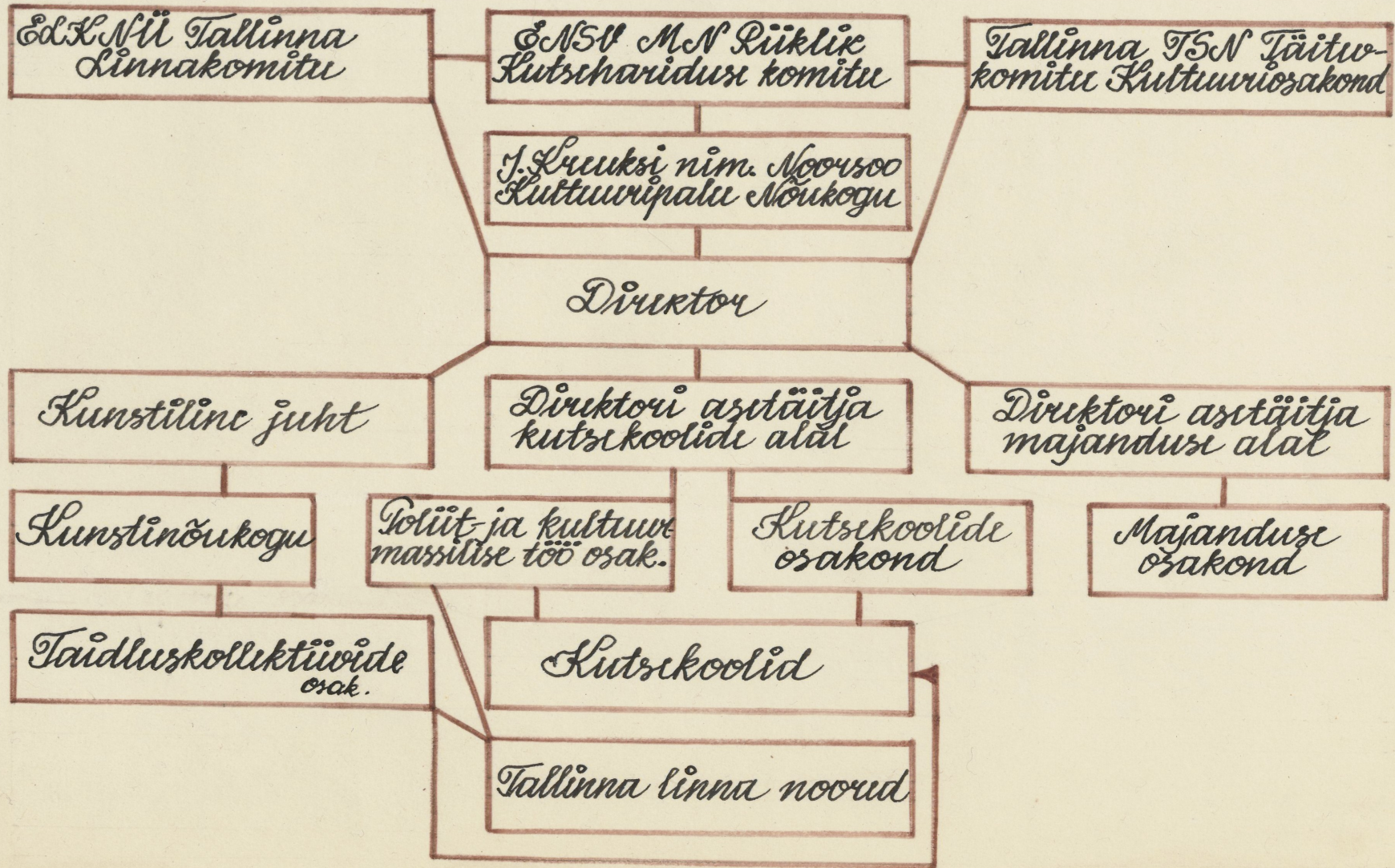
Tallinnas, Pikk tänav 26 renessanssfassaadiga, Brügge, Novgorodi, Londoni ja Bergeni kaubalinnade vappidega kaunistatud hoone erkrohelisest metallnaastude ning neegripeaga ajaloolisest uksest siseneb alati palju noori. Endise Musta-peade vennaskonna klubi järjekordseks peremeheks on nüüd J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee.

Enam kui veerandsaja tegevusaasta jooksul on muutunud nii struktuur kui ka nimi. Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansamblist (1946-1959) sai Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambel (1959-1965), edasi Kutsehariduse Peavalitsuse Noorsoo Kultuuripalee (1965) ning alles 1968. aastast eksisteerib Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kutsehariduse Komitee J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee.

Kultuuripalee praeguse direktori Harald Siiaku 1973. aasta tööaruandes on toodud kultuuripalee kohta järgmised andmed: kohtade arv - 400, ringide tööruume - 10, ringide arv - 30, osavõtjaid - 643, palgaliste kultuurharidustöötajate arv - 33.

Põhikirja järgi on J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee vabariigi kutsekoolide ja Tallinna noorte seas läbiviidava kasvatus- ja kultuurharidusliku töö keskus. Tema kutsekoolide osakond (vt. struktuuri) töötab tihedas kontaktis vabariigi kutsekoolide komsomoliorganisatsioonide ning direktorite ase-

J. KREUKSI NIM. NOORSOO KULTUURIPALEE STRUKTUUR 1974. A.

täitjatega õppe- ja kasvatustöö alal, teeb ettepanekuid Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklikule Kutsehariduse Komiteele kultuurharidustöö ja kunstilise isetegevuse edasiarendamiseks kutsekoolides, koostab ja annab välja metoodilist materjali klassivälise töö organiseerimiseks kutsekoolides, korraldab igaaastasi kutsekoolide kunstilise isetegevuse ülevaatusi, vastutab suvepäevade läbiviimise eest.

Praegune kutsekoolide osakonna juhataja Maigi Nei kontrollib vabariigi kutsekoolide tantsu- ja võimlemisringide tööd, vanemmetoodik Enn Kiillaspea peab sidet Rahvaloomingu Majaga metoodilise materjali hankimiseks, valib ja suunab kutsekoolidesse ülevaatusel nõutava kohustusliku repertuaari, koostab koolisiseste ja lõppülevaatusel ajakava, komplekteerib žürii koosseisud jne.. Metoodik Reet Mändmets vastutab sõnakunsti- ja näiteringide töö eest, dirigent Anne Holm vokaalmuusika eest, kontrollib lisaks isiklikult maakutsekoolide klassiväliseid tööd, peab päevikut jne..

Poliit- ja kultuurmassilise töö osakond organiseerib puhkeõhtuid, õpib tundma teiste kultuuriasutuste kogemusi töös noortega, võtab osa vastavatest seminaridest, kontrollib pidevalt puhkeõhtutel esinevaid tantsuorkestreid, nende esinemistaset, lavakultuuri, repertuaari, sõlmib kokkuleppeid orkestritega tantsumängudeks, kinnitab tantsuorkestrite repertuaari ja õhtute stsenaariumid Tallinna TSN Täitevkomitee Kultuuriosakonnas. Poliit- ja kultuurmassilise töö osakond väärrib erilist märkimist oma mitmekümnete kopsakate albumite tõttu, mis annavad kujuka ülevaate osakonna töösist tööst ja on kindlasti hindamatuks metoodiliseks materjaliks kolleegidele ning kõige köitvamaks uurijale oma kauni kujunduse ja

tuumaka sisu tõttu. Just see osakond on pakkunud maja keskringide kõrval vaimuka võõrustajana palju oma küllastajatele ja seda eriti kunagise staažikama töötaja Elvi Loodi juhtimisel, keda töökaaslased imetlesid haruldaste originaalsete töövormide meistrina, publik aga tundis kui sümpaatset populaarsemate puhkeõhtute juhti. Praegu töötab selle osakonna juhatajana Kadi Koppel ja kultuurmassilise töö organisatorina Liina Saari.

Kollektiive palee juurde organiseerib kunstilise isetegevuse osakond; režissöör Helmi Pelsetskaja on vahendajaks kontsertide tellijate, ringijuhtide ja palee juhtkonna vahel, meetodik kontsertide ja reklaami alal Malle Stahl tegutseb administraatorina kõikidel palee tasulistel esinemistel.

Kuna kunstilise isetegevuse organiseerimine on olnud J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee kogu ajaloo vältel kõige laiemal kandepinnal töövormiks ning kultuurikolde uhkuseks professionaalse tasemeni küündivad keskringid, siis käesoleva töö I peatüki kahes alajaotuses on püütud anda ülevaade 1946.a. kevadel tööd alustanud väikese ansambli kujunemisest tuntud kultuuripaleeks, II peatüki kõik kaheksa alajaotust aga tervelt pühendatud käesoleval ajal tööd jätkavatele nimekatele kollektiividele. Illustreerimiseks on tööle lisatud kaks skeemi ning 10 fotot.

I peatükk

Tööjüureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansamblist Noorsoo Kultuuripaleeni

1. Esimene tosin tööaastaid (1946 - 1958)

Eesti NSV Tööjüureservide Valitsuse selleaegse ülema I. Rediksoni käskkiri Nr. 332 3.aprillist 1946 nägi ette kunstilise isetegevuse hoogustamiseks Tallinna tööjüureservide koolides koori-, tantsu- ja muusikakollektiiviga ansambli organiseerimise tööstuskoolide Nr. 1,2,4 ja Raudteekool Nr.1 baasil. Sama käskkiri määras ansambli treeningupaigaks Raudteekool Nr.1 spordisaali, kus kaks korda nädalas kella 18.00-21.30-ni pidid toimuma proovid ja harjutused ning kohustas varustusosakonna ülemat V. Gluškit varustama vajalike kostüümidega 120 inimest.¹

1946.a. 1.maist alustasid tööd pianist F.Volde ning Ida Järv laulukoori juhina. Tantsijad said 1.juunist juhendajaks tuntud balletiveterani Robert Roodi, sümfooniaorkestriga alustas 15.juulist 1946 tööd V.Kulp.²

1. juunist 1946 määras I. Redikson ansambli ajutiseks

---

1 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1,nim.1k,sü.5, l.53.

2 Sealsamas, l. 130.

direktoriks Robert Roodi, kohustades teda välja töötama isetegevuslaste harjutusplaani ja repertuaari ning alustama kollektiivide ettevalmistamist IV üleliiduliseks Tööjõureservide kunstilise isetegevuse festivaliks Moskvast.¹

Arusaadavalt pole sõjajärgsed aastad võrreldavad praegustega: puudusid ruumid, ei jätkunud instrumente, kuid käskkiri Nr. 130 25.augustist 1946 nõudis Ansambli töötajailt Roodilt, Järvelt ja Kulbilt 1946/1947. õppeaastaks tööplaani, millesse tuli lülitada esinemised nii Eestimaa suuremates linnades kui ka repertuaar Leningradi, Riia, Vilniuse ja Kiievi publiku tarvis.²

1946.a. septembris asendas tervislikel põhjustel lahkunud V.Kulpi džässorkestri juhi kohal Udo Kallas,³ detsembris sai Ansambli uueks pianistik Endel Annus,⁴ 1947.a. 21.aprillil asus Ansambli direktori kohuseid täitma 925. Laskurpolguga äsja Tallinna saabunud tunnustatud rahvatantsupedagoog Juhan Raude - praegune Rahvaloomingu Maja koreograafiaosakonna juhataja, laulupidude üldjuht.

Tööjõureservide Valitsuse uue ülema S. Filippovi käskkiri 4.maist 1947 määras kindlaks Tööjõureservide Valitsuse Ansambli harjutusruumid ja -ajad: tantsijad, näite- ja deklamaatorite ring ning orkester said kaks korda nädalas erinevatel aegadel ja pühapäevadel harjutada Raudteekoolis Nr.1, Teh-

---

1 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1,nim.1k, sü.5, l.131.

2 Sealsamas, l. 158.

3 Sealsamas, l. 161..

4 Sealsamas, l. 249.

nika tn. 18, laulukoor ja võimlemisrühm käis koos Tööstuskoolis Nr.1, Karu tn.16.¹

Üldse on 1947. aasta Ansambli direktorite aasta: 21.aprillini Robert Rood, siis Juhan Raude, 23.juunist A.Šapovalov,² 6.novembrist August Saukas³ ja 15.detsembrist 1947 Jevgeni Adamson.⁴ Viies direktor jäi kaheksateistkümneks aastaks ja praegused palee töötajad loendavad Jevgeni Adamsoni kui esimest, Anatoli Kraemerit teisena ning Harald Siia- kut kolmanda direktorina. Kahest vahepealsest direktorist A.Šapovalovist ja A.Saukasest ei osanud sm. Raude ega ka J.Adamson autorile midagi lähemalt märkida, Kutsehariduse Komitee arhiivis figureerivad need nimed aga inli käskkirjade kui ka palgaarvestuse toimikuis.

Ansambli 1947.aasta tegevust valgustab mõningal määral veel S. Filippovi käskkiri Nr. 694 20.detsembrist nimetatud aastast, kus Ansambli ettevalmistamiseks IV Üleliiduliseks Töäjoureservide ülevaatuseks on käsk vabastada 23.detsembrist kõik 25 ülevaatusest osavõtvat tööstuskoolide õpilast nii teoreetilisest kui ka praktilisest õppetööst ning seada nad täielikult sõiduvalmis 26. detsembriks 1947.⁵ Selle Moskva-sõidu tulemustest pajatab "Noorte Hääl" nii: "Koos paremaiks tunnistatud kollektiividega esines meie kollektiiv lõppkontserdil 31.jaanuaril Riiklikus Akadeemilises Suures Teatris,

---

1 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1,nim.1k, sü.7a, l.245.

2 Sealsamas, f.1, mim.1k, sü.7, l.33.

3 Sealsamas, l.215.

4 Sealsamas, sü.7b, l.284.

5 Sealsamas, l.296.

kus esinemisi jälgisid partei ja valitsuse juhtivad töötajad eesotsas sm. Staliniga."¹

1950.aastani töötas Ansambli juhtivas koosseisus direktor (palgaga 1000 rbl. kuus vanas väeringus), koormeister ja džässorkestri juht (kumbki 690 rbl. kuus) ning pianist (500 rbl. kuus).² Riikliku Ametkohtade komisjoni otsusega 13.jaanuarist 1950 laiendati Ansambli koosseisu koreograafi (kuu palk 690 rbl.) ja kütja-koristajaga (palk 310 rbl.).³

1951.aastast säilinud tööaruande järgi oli Ansambli koosseisus 8 kollektiivi:

1. segakoor - juht Maimu Ojasoo,
2. vokaalsolistide ring - Magda Paikre,
3. tantsukollektiiv - Robert Rood,
4. eesti rahvapilliorkester - Harri Sestov,
5. vene rahvapilliorkester - Dimitri Dutkin,
6. akordionistide orkester - Uno Naissoo,
7. draamaring - Lilli Aluoja,
8. kunstilise võimlemise ja akrobaatika ring - Kaarel Üksine.

1951.aastal viis Ansambel läbi V vabariikliku Tööjõureservide kunstilise isetegevuse ülevaatusse ning tema neli kollektiivi - tantsuring, eesti- ja vene rahvapilliorkester ning akordionistid löid kaasa 1951.aasta laulupeol ning rahvakunsti-öhtul.⁴

---

1 "Noorte Hääl", 13.veebruar 1948.

2 Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse Keskarhiiv(edaspidi ORKA), f. R-1941, nim.7, sü.38, l.5.

3 Sealsamas, sü.47, l.48.

4 Sealsamas, nim.3, sü.47, l.63 - 69.

1952.aastal treenis Tööjõureservide Valitsuse Ansambli rahvatantsijaid juba Ullo Toomi, tantsusoliste hakkas õpetama Aleksandra Tratsevskaja, Harri Sestovi vahetas džässorkestri juhi kohalt välja Olev Hõlpus, vokaalsolistid said uueks juhendajaks Emilie Karjuse. Suuremateks üritusteks oli II Tööjõureservide Laulupäev Kadrioru kontserdi väljakul ning tantsukollektiivi osavõtt uute rahvatantsude konkursist "Tselluloosi" klubis 1952.a. 30.novembril.¹ 1952.aasta 17.juunist pärinevad filmivõtted Tööjõureservide Valitsuse Ansamblist kinokroonikasse "Tööjõureservidest".²

Kõige raskem oli ruumidega. J.Adamsoni (praegu Televisiooni ja Raadio Komitee estraadiorkestri direktor) mälestuste järgi sai ta Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambli direktorina oma eelkäijailt kapi kaheteistkümmne komplekti rahvariietega, mis asus Raudteekool Nr.1 ruumis Tehnika tn.18. Karu ja Tehnika tn. kooliruumide järel kasutas Ansambel veel selleaegse Noorte Maja ühte tuba (Lai tn.1), siis kolis Pikk tn.69 maja alumisele korrusele, sealt Pikk tn. 41 ruumidesse, kus peale väikese 60m² harjutussaali antud kolmest väikesest toast sai Ansambli riieteladu, raamatupidamine ja kontoriruum.³

1956.a. inventuurinimistu järgi olid Ansambli juba jäma- ja, vana-mustjala, rapla, jüri, vene ja ukraina rahvariided - kokku 229.541 rbl. selleaegses vääringus, orkestriinventari

---

1 ORKA, f.R-1941, nim.2, sü.70, l.59.

2 Sealsamas, sü.59, l.50.

3 Autori kasutuses olevad andmed.

100504 rbl. ja sisustust 43.252 rbl. eest.¹

Ansambli koosseisuliste töötajate arv suurenes 1950 - 1959 ühe ühiku võrra. 1959.a. 1.jaanuari seisuga on rahandusorganeis registreeritud 7 töötajat, neist 3 naist.²

Käsitletava perioodi ühe tõsisema töökokkuvõtte, 1957.a. aruande järgi töötasid Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambelis järgmised kollektiivid: meeskoor (Harald Uiho juhtimisel), vokaalsolistide ring (Paul Härmi), koreograafiline kollektiiv (Ullo Toomi segarühmaga, Aleksandra Tratsevskaja solistide ja kutsekoolidega), estraadiorkester (koosseisus klarnet, saksofon, akordion, kitarr, 2 trompetit, kontrabass, trumm-Olev Hölpuse, 1957.a. septembrist Uno Loobi juhendamisel), akordionistide orkester (Venda Tamman), draamaring (Johannes Kelder), kujutava kunsti ring (Riikliku Nukuteatri kunstniku Raivo Paidre eestvedamisel), akrobaatika-ring (Enn Loo), puhkpilliorkester (Johannes Kostabi) ja meeskvarlett (L.Karindi) - kokku 12 kollektiivi. Pooled neist kollektiividest, meeskoor, U.Toomi tantsijad, meeskvarlett, draamakollektiiv, akordionistide ansambel ja vokaalsolistidest Linda Mäгимets tõid Ansamblile 31 kuld-, 2 hõbe- ja 9 pronksmedalit³ I vabariiklikult noorsoofestivalilt.

Meeskoor ja Ullo Toomi rahvatantsurühm võtsid 4.juulist 12.augustini 1957 osa VI ülemaailmsest noorsoofestivalist Moskvas.⁴ 26 - liikmeline draamakollektiiv andis Kaukaasia

---

1 ORKA, f.R-1941, nim.5, sü.47, l.112-116.

2 Sealsamas, nim.7, sü.91, l.39.

3 Sealsamas, nim.3, sü.115, l.5.

4 Sealsamas, l.9.

eesti kolhooside "Salme" ja "Estonia" kutsel 1957.a. 5.juunist 1.augustini kestnud turnee ajal üheksa O.Lutsu "Tootsi pulma" etendust ning külastas Kaukaasia, Minski, Harkovi ning Leningradi vaatamisväärsusi.¹

Üldse andsid Ansambli kollektiivid, kelle ridadesse oli 1957.a. registreeritud 183 inimest² 83 etendust, millest suurem osa langeski draama/kollektiivile.³

Sõjajärgsete aastate ja varemeis linna jaoks võis 1946. aasta kevadel loodud Tööjüreservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambel tunduda tavatult kõlavana, seda enam, et nime taga seisis öieti kümnekond tööstuskoolide tantsupaari, pille oli vähe ning orkestrid sõltusid isiklike muusikariistade omanikest. Selline oli pilt, kui direktoriks kutsuti 1947.aastal Kroonlinnas sündinud, Tallinnas õppinud, lukksepatööd teinud ja saksofoniga sõjateed käinud Jevgeni Adamson. Esimestest tundidest alates pandi alus kohusetundlikkusele, sellega on seletatav kunstimeisterlikkuse pidev kasv. Ansambli rahvatantsijad olid populaarsed juba neljakümmendate aastate lõpul ning teretulnud Moskvasse mitte ainult konkursside ajal vaid ka teiste ürituste kontsertosa sisustajatena. Vaadeldava perioodi lõpuks tõusid eesti parimate kollektiivide hulka ka Harald Uibo taktikepi all töötav meeskoor ning Johannes Kelderi juhitud draamaring. Tööjüreservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambli populaarsus kasvas ning tõi kaasa töömahu pideva

---

1 ORKA, f.R-1941, nim.3, sü.115, l.13.

2 Sealsamas, l.18.

3 Sealsamas, l.30.

suurenemise - päevakorda kerkis Tööjõureservide Valitsuse oma kultuurihoone avamine.

2. Kroonika aastaist 1959 - 1974

Tähtsaks sündmuseks Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambli ajaloos sai tööjõureservide süsteemi reorganiseerimine 1959.aasta 24.augusti Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadluse alusel ühtseks kutsehariduse süsteemiks. Tulid juurde uued õppeasutused, tegevuse haare laienes, paranes materiaalne baas. Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansamblist sai 1959.aasta lõpul Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambel, kelle tegevus järgneva neljateistkümne aasta jooksul oli seotud direktor Anatoli Kraemeri nimega. See huvitava elulooga inimene sündis 24.aprillil 1924.aastal Tartus, oli üks esimesi kommunistlikke noori 1940. aastast. Algav sõda tabas ta Oru pioneerilaagris, kus peale päevaseid mängusid tuli ööseti püss käes bandiitide pärast kaitsekraavis valvata. Edasi hävituspataljoniga Märjamaal ja Ares. Kiviloo lahingus sai miinikilluga pihta, kuna oli üleni verine, pidasid fashistid teda surnuks ja võtsid ainult kella käepäalt ära... Leningradi jõudis alles kolmanda laevaga, kaks läksid alt. Ning lõpuks rindete Karamaani välja.

Juba sõjaväes katsetas kupleedega, otsesemalt puutus kultuuritööga kokku komsomoli Tallinna linnakomitees ja Otepää parteikomitee propagandaosakonna juhatajana töötades.¹

---

¹ Autori kasutuses olevad andmed.

Ansambli direktori kohuseid asus Anatoli Kraemer täitma 1959. aasta 15.veebruarist, J.Adamson jätkas tööd tehnilise kabineti juhatajana 1965.a. juunini.¹

Kollektiividest oli sel ajal kõige elujõulisem 1951.a. Lilli Aluoja juhendamisel tööle hakanud draamaring,² hilisem Johannes Kelder (1953-1963), Ben Drui, Adolf Traksi (1964 - 1966), Leida Rammo (1966-1968) käe all töötanud "Nooruse" teater, kellele esimesena Ansambelis omistati rahvateatri austav nimetus juba 1959.a. Pikemalt on sellest kollektiivist juttu Eesti NSV Teatriühingu 1973.a. väljaandes.³

Esimese uue kollektiivina organiseeriti "Kaja". See oli 1960.a. septembris kui 12 õnnelikku tütarlast 150 soovija hulgast Gennadi Podelski juhendamisel tööd alustasid.⁴

Lauluväljakule, kus varem asus laulupidulistele müügi- punkt, ehitasid Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambli noored, tulevased ehitustöölised 1963.a. kevadel avara tantsupörandi, 400-istekohalise suveklubi-kohviku "Roman- tik". Samal kevadel, 8.mail 1963 avati Ansambli juures veel Tallinna Džässiklubi, kelle organiseerivasse komiteesse valiti Jaan Ojamaa, Vaade Sarapuu, Raivo Tammik, Eino Tandre, Horre Zeiger, Tiit Varts ja Aarne Vahuri.⁵ Kiiresti kasvas ka Ansamb- li koosseisuliste töötajate arv; kui 1960.a. 1.jaanuari sei-

---

1 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1,nim.1k, sü.72, l.25.

2 ORKA, f.R-1941, nim.3, sü.47, l.68.

3 Rahvateatrid 1957 - 1970, Tln.1973.

4 Autori kasutuses olevad andmed.

5 Avati džässiklubi, - "Õhtuleht", 26.september 1963.

suga oli rahandusorganeis registreeritud 10 töötajat (neist 4 naist)¹, siis 1963.a. 1.jaanuaril juba 18 (naisi 10).²

1963.a. sügisel jõuti remondiga valmis hoones Lai tn.23 - see jäi Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambli koduks kolimiseni Pikk tn. 26 ajaloolisse majja 1965.a.

1963./1964.a. hooaega alustas Ansambel juba 750-liikmelise perena. Et tõhustada kutsehariduse süsteemi õpilaste hulgas tehtavat kultuurmassilist kasvatustööd, võttis Ansambel vabariigi kõigi kutsekoolide isetegevusringid oma šefluse alla, koole hakkasid külastama tema agitbrigaadid.³

1964.a. varakevadel käisid Ansambli 30 paremat - akordionistide rahvaorkester, naisvokaalansambel "Kaja" ja "Säde" estraadiakrobaadid Soomes. Esinemine läks edukalt, Anatoli Kraemeri mälestuste järgi polevat soomlased kuidagi tahtnud uskuda nagu oleks tegemist ainult amatööridega.⁴

32 esinejat - estraadiorkester Horre Zeigeri juhatusel ja noorteansambel "Elektra" võtsid osa 1964.a. Läänemeremaade rahunädalast Rostockis,⁵ ülemaailmsel noorsoofoorumil Moskvas esindas Baltikumi noori 1964.aasta vokaalansamblite festivali laureaat "Kaja".

1965.aasta algul omistati Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambli vabariigis neljandana (peale Tartu, Türi, Raasiku), Tallinnas esimesena eesrindliku kul-

---

1 ORKA, f.R-1941, nim.7, sü.96, l.4.

2 Sealsamas, sü.110, l.29.

3 Ivo Ploom, Intervjuu müürilehtede jälgedes, - "Noorte Hääl", 28.september 1963.

4 Autori kasutuses olevad andmed.

5 "Noorte Hääl", 29.juuli 1964.

tuuriasutuse nimetus. Sel ajal töötas Ansamblis 46 kollektiivi (neist 5 rahvakollektiivid) 985. osavõtjaga;¹

Seoses kutsehariduse süsteemi 25. aastapäevaga esines 115 - liikmeline Ansambli isetegevuslaste grupp - Horre Zeigeri estraadiorkester, noorteansambel "Elektra", tantsuansambel "Söprus", naisansambel "Kaja" ja meesansambel "Vanad sõbrad" - Moskvast.²

Löpuks ometi, 11. septembril 1965. a.³, avas ukseid (Eesti NSV Ministrite Nõukogu korralduse Nr. 852-k alusel 15. juunist 1965) Noorsoo Kultuuripalee Pikal tn. 26.⁴

Ansambliga võrreldes tuli juurde 20 mitmesugust ringi. Üks neist, "Kommunismi majakas", pidi tutvuma kodulinna revolutsioonilise mineviku, EKP ja ELKNÜ ning kutsekoolide ajalooaga.

Muusikasöprade klubil oli ette nähtud sümfoonilise, rahvapillimuusika ning džässisektsioon.

Kollektsionääride klubi margi-, märgi-, postkaartide ja etikettide - embleemide sektsiooni juhendajaks kutsuti Tallinna vilunud kollektsionäärid. Peale nende alustas tööd veel noorte matkajate ja, noorte poeetide ja kirjandussöprade klubi.

Lisaks klubidele tuli veel 2 uut stuudiot. Kujutava kunsti stuudiot hakkasid juhendama Berta Mäger, Kalju Reitel ja Valerian Loik. Foto-filmistuudio pidi hiljem oma šefluse alla

---

1 M. Lüdja, Peatse kohtumiseni noortemajas, - "Öhtuleht",

11. veebruar 1965.

2. H. Loot, Moskvasse kontsertidele, - "Öhtuleht", 17. august 1965.

3 Noorsoo Kultuuripalee avab ukseid, - "Öhtuleht", 13. september 1965.

4 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f. 1, nim. 10, sü. 110, l. 123.

võtma kutsekoolide fotoringid.¹

Palee organisatsiooniline töö jäi Noorsoo Kultuuripalee Kunstinõukogu (ühiskondlike organisatsioonide esindajad ja ringijuhid direktori eestvedamisel, loodud juba 18. mail 1955²) õlgadele. Kõik kollektiivid pidid valima oma nõukogud, välja töötama põhikirja, andma osavõtjaile liikmekaardid või rinnamärgid.

Võrreldes Ansambliga muutus Noorsoo Kultuuripalee eesmärk ka sisuliselt: kui varem teenemdati peamiselt Kutsehariduse Peavalitsuse asutusi, siis nüüd tuli rohkem arvestada veel Tallinna noori. 76 - liikmelise personali eesmärgiks oli kõrvuti ajaviite pakkumisega metoodiline töö kogu vabariigi ulatuses. Selle paremaks korraldamiseks moodustati Noorsoo Kultuuripalee Ühiskondlik Nõukogu, kuhu kuulusid peale Kutsehariduse Peavalitsuse esindajate ELKNÜ Tallinna Linnakomitee ja Keskkomitee töötajad.³

Kui žürii hakkas 1966.a. mais kokkuvõtteid tegema 1. septembril 1965 välja kuulutatud linna klubiliste asutuste vahelisest puhkeõhtute võistlusest, siis leiti, et Noorsoo Kultuuripalee on ainus linna klubi, kus on koostatud kõikide puhkeõhtute stsenaariumid ning kogutud ürituste kohta ka hinnanguid.⁴

Vabariigi isetegevuslaste pere esindamise au Irkutski oblastis toimunud Eesti kunstidekaadil 1966.a. augustis langes

---

1 Noorsoo Kultuuripalee avab ukсед, - "Õhtuleht", 13. september 1965.

2 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1, nim.1k, sü.88, l.221.

3 J. Avalt, Head tuju tuhandetele, - "Rahva Hääl", 14. september 1966.

4 J. Okk, Puhkeõhtute võistlus, "Õhtuleht", 10. september 1966.

Noorsoo Kultuuripalee Eesti NSV teenelisele rahvatantsukollektiivile "Söprus" ning saatjale Venda Tammani orkestrist akordionist Valve Karingule. Palee naisansambel "Kaja" arvati aga NSV Liidu delegatsiooni koosseisu Mongoolia - Nõukogude I söprusfestivalil Altai krais. Manžeroki festivalilinnakese seinaleht avaldas isegi luuletuse "Kajast" - festivali kõige lõbusamatest tütarlastest.¹

Peotantsuhuvilised Tallinnas jälgisid 1966.a. septembrikuu kahel päeval Noorsoo Kultuuripalee tantsuklubi "Höbe-Must" poolt korraldatud tantsuvõistlust, kus Tallinna, Riia ja Kaunase parimate tantsupaaride kõrval võttis võistukohtumisest esmakordselt osa ka kolm Helsingi tantsupaari eesotsas Soome meisterpaari Tor Backi ja Maila Nattuneniga.²

1966.aasta probleemide ringi tuli mahutada veel kahe puhkepäevaga töönal. Tallinna TSN Täitevkomitee Kultuuriosakonna juhataja Heinrich Sults on sel puhul märkinud: "Praegu on peaaegu kõik klubid ühte nägu, välja arvatud vaid Noorsoo Kultuuripalee ning teatud määral ka J.Tombi nim. Kultuuripalee."³

Suure juubeli aasta kujunes Noorsoo Kultuuripaleele tegevusrohkeks ja rikkalikuks - 16 kollektiivi ja 23 üksikesinejat sellest majast said vabariikliku kunstilise isetegevuse festivali laureaateks - see oli väärikas 1967.aasta.

Noorsoo Kultuuripalee tantsuklubi "Höbe-Must" ja Tallinna

---

1 V.Dengo, Kohtumiselt 5000 kilomeetri taga, "Öhtuleht", 10.september 1966.

2 K.Mets, Võitsid tallinlased, -"Noorte Hääl", 21.september 1966.

3 "Rahva Hääl", 12.november 1966.

V Kultuuriosakonna korraldusel 29. ja 30. aprillil toimunud tantsuturniir "Tallinn - 1967" kujunes seni Nõukogude Liidus peetud tantsuvõistlustest suurimaks. Osa võtsid tantsupaarid Poolast, Saksa DV-st, Tšehhoslovakiast, Ungarist, Soomest, Kaunasest, Riist, Leningradist ja Tallinnast. Turniiri jäädvustas filmilindile Üleliiduline Dokumentaalfilmide Keskstudio. Saatemuusika oli Noorsoo Kultuuripalee estraadiorkestrilt Horre Zeigeri juhatusel, vaheaega sisustas palee noorteansambel "Elektra". Võitjaks tuli kümnekordne Saksa DV meisterpaar peotantsus - Brigitte ja Hasso Buch Leipzigit; Jüri Skobelev ja Ludmilla Künnapas Noorsoo Kultuuripaleest jagasid V-VI kohta - küllaltki märkimisväärne saavutus säärases konkurentsis.¹

1967.a. novembris jõudis lõpule kultuuriasutuste Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud võistlus. Sisulise töö tähtsaks kaalukiviks sai üleliiduline kunstilise isetegevuse festival, on ju isetegevus klubiliste asutuste kõige laiemal kandepinnal tegevusvorm.

Üleliidulisel isetegevusfestivalil Eesti NSV-le antud 55. auhinna saajate seas langes 12 Noorsoo Kultuuripaleele. Laureadi I järgu diplomiga autasustati rahvapilliorkestrit Uno Veenre juhatusel, naisansamblit "Kaja", noorteansamblit "Elektra", tantsuansamblit "Sõprus", stuudiot "Pantomii", "Säde" akrobaate Girta Arendit ja Heike Samueli; II järgu diplom määrati estraadiorkestrile Horre Zeigeri juhatusel, estraadiakrobaatika

---

1 Iraida Generalova, Traditsiooniline tantsuturniir

"Tallinn - 67", - "Noorte Hääl", 4. mai 1967.

ringile "Säde" ning instrumentaalsolistile Boris Zeiderile; III järgu diplom anti meesansamblile "Vanad sõbrad" ning Venda Tammani akordionistide ansamblile.

Nii tuli Noorsoo Kultuuripalee 56 kollektiivi 11024 isetegevuslasega (koos tehnika- ja huvialaringidega 3677 inimest) juubeliaasta kultuuriasutuste sotsialistlikus võistluses esikohale.¹

1967.aasta viimastel päevadel, 15.detsembril² sai Noorsoo Kultuuripalees teoks veel üks meeldiv üllatus - esimene reelauöhtu. Kuna 5-päevaline töönädal oli reede kujundanud omamoodi laupäevaks, siis pandi neile mitmekesise kavaga meelelahutusöhtutele kohvitassi taga just säärane nimi. Reelauöhtul korraldatud ankeetküsitlus andis külastajaskonnast järgmise pildi: teenistujaid 71%, töölisi 19%, üliõpilasi 10%. Publiku keskmiseks vanuseks tuli 25 aastat, vanim külaline oli 58-aastane, noorim 18-aastane.² Reelauöhtuid korraldati 1971./1972.a. hooaja lõpuni, nelja aasta vältel olid need üle linna tuntud ja Noorsoo Kultuuripalee kõige populaarsemad öhtud.

Kogu 1968.a. suve olid Noorsoo Kultuuripalee kollektiivid ratastel. Juulikuus toimus Moskvas üleliiduline kutsekoolide tehnilise omaloomingu näitus, kus iga liiduvabariik sisustas ühe päeva. Ben Drui lavastatud Noorsoo Kultuuripalee kontsert "Tere, Moskva!" sai üldise tunnustuse osaliseks ja

---

1 M.Lüdja, Suure pere kodu, - "Öhtuleht", 3.november 1967.

2 Noorsoo Kultuuripalee kultuurmassilise töö osakonna materjalid.

ettenähtud ühe kontserdi asemel tuli neid anda tervelt viis.

1968.a. suve jooksul viibisid palee isetegevuslased kes Karjalas, Lätis ja Leedus, Krimmis või Baikali ääres. Naisansambel "Kaja" laulis juunis Tšehhoslovakkias, juulis Moskvas ja augustis Ungari noorte kokkutulekul Vinnitsas, oktoobris aga esindas Nõukogudemaad Vaba Saksa Noorsoo Liidu Keskkomitee poolt organiseeritud saksa ja nõukogude laulude kahe-nädalalisel festivalil.¹ Kontserttegevuse meisterlikkuse eest 1967./1968.a. esitas ELKNÜ Keskkomitee Noorsoo Kultuuripalee ELKNÜ 1968.a. kirjandus- ja kunstialase preemia üheks kandidaadiks² ning tema ettepanekul andis Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1968.a. oktoobris paleele ELKNÜ Keskkomitee esimese I sekretäri Jaan Kreuksi nime.³

1968./1969.a. hooajal lülitus J.Kreuksi nim. Kultuuripalee üleliidulisse võistlusse V.I.Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks. Kultuuripalee kollektiividest käis "Kaja" jällegi kõige kaugemal - 1969.a. mais esindas ta eesti noori sedakorda juba III-l nõukogude ja mongoolia noorte sõprusfestivalil Taškendis.⁴

Kultuuripalee töörohket argipäeva jäi ikkagi kimbutama ruumipuudus, päevakorda kerkis remont ja kunstiline sisekujundus. Meelehärrmi valmistasid logisevad bussid ja kroonilised

---

1 Noorsoo Kultuuripalee materjalid.

2 ELKNÜ Keskkomitees, - "Noorte Hääl", 17.september 1968.

3 Eesti NSV Ministrite Nõukogus, - "Rahva Hääl", 27. oktoober 1968.

4 "Kaja" käis Nõukogude - Mongoolia sõprusfestivalil, - "Õhtuleht", 10.juuni 1969.

raskused mittekoosseisulise töötasufondiga. Murelapseks oli siingi noorte ebakultuurne käitumine tantsuöhtutel.

Hooaja lõpul läbi viidud ringküsitlus näitas, et põhiliselt oldi palee tööga rahul, seda arvamust toetas ka öhtute keskmise külastatavuse kasv 600 inimeseni.¹

1969./1970.a. hooaja avas Noorsoo Kultuuripalee eelmise hooaja populaarseima üritusega - reelauöhtuga. Jätkus igapäevane kahe orkestriga "Non-stop-programm" ning kuu viimastel pühapäevadel "Veimevakaöhtud", kus peale tütarlapsi huvitava vestluse viidi läbi neidude veimevakavõistlus. Kolmapäevaöhtud planeeriti nagu varemgi täielikult kutsekoolide noortele.²

1969.a. novembrikuu eesti kultuuripäevadele Tšehhoslovakkias sõitis 150-liikmelise delegatsiooni koosseisus ka 41-liikmeline grupp isetegevuslasi - Noorsoo Kultuuripalee rahvatantsuansambel "Söprus" koos Uno Veenre rahvapilliorkestriga. Samal ajal kutsuti "Kaja" esinema Kremli Kongresside Paleesse III üleliidulise kolhoosnikute kongressi delegaatile.³

1970.a. alguses tunnistati J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee 1968.a. välja kuulutatud näitliku agitatsiooni ülevaatuset võitjaks "Tselluloosi" ja "Kommunisti" klubi ees.⁴ Vokaal-

---

1 Tänaste ja tulevaste töömeeste klubi, - "Sirp ja Vasar",
25. oktoober 1968.

2 Noorsoo Kultuuripalee kultuurmassilise töö osakonna materjalid.

3 Sirje Kuusk, "Kaja" laulab kolhoosnikutele, - "Noorte Hääl",
25. november 1969.

4 R.Penu, Ülevaatus jätkub, - "Öhtuleht", 20.veebruar 1970.

ja instrumentaalsolistide ülevaatuse vabariiklikus voorus kaitses vääriiliselt Noorsoo Kultuuripalee au L. Issakova solistide ringist N. Pajanen.¹ Tantsuklubi "Höbe-Must" tantsijad Andres ja Ene Saar töid ladina-ameerika tantsudes koju peaauhinna Kiievi tantsuturniirilt "Kevadised tähed".

EKP Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium, Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Ametiühingute Nõukogu, vaadanud läbi vabariigi ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide töötulemused V. I. Lenini 100. sünniaastapäevaks valmistumisel, otsustasid anda oma auaadressi ning kanda vabariiklikku auaamatusse 72. vabariigi tublima kollektiivi hulgas ka J. Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee.²

1970. a. maipäevadel sõitis oma järjekordsele välisreisile Noorsoo Kultuuripalee naisansambel "Kaja" koos saateansambli "Baltikaga" - sedakorda Ungari Rahvavabariiki.³

1970./1971. a. hooaeg oli Noorsoo Kultuuripalee jaoks jälle erilisem, siia tuli mahutada kutsehariduse süsteemi 30. aastapäev ning tähistada oma 25. tegevusaastat. Tähtpäevadeks nägi tööplaani ette terve sarja kontserte, mis annaksid pildi kõigi isetegevusringide tööst. Peamist kohustust, isetegevuse organiseerimist, suunamist ning juhendamist kutsekoolides ja nende õpilaste kaasahaaramist keskringidesse planeeriti sellisena, et kunstiline isetegevus aitaks sisustada kõigi õpi-

---

1 H. Körvits, Tallinlased lauljate ja pillimeeste võistlusel, - "Õhtuleht", 10. märts 1970.

2 Vabariigi auaadressid parimatele, - "Õhtuleht", 15. aprill 1970.

3 ETA, - "Kodumaa", 6. mai 1970.

laste vaba aega. Kunstilise kosti regulaarseks viimiseks kau-

10

ESTRAADIANSAMBLITE
«KAJA» JA «BALTIKA»
10. AASTAPÄEVA
KONTSERT «ESTONIA»
KONTSERDISAALIS
5. MÄRTSIL 1971. A.

pertuaaris kui ka teistes üritustes, eriti temaatiliste öhtute tsüklis "NLKP XXIV kongressi otsused ellu", "Meil on külas", "Baaskool - baas", "Elukutse valik - raske eksam", kutsekoolide vahelistes võistlusöhtutes vennasvabariikide paremaks tundmiseks sarjas "Murdmatu liit", juubelile pühendatud suures temaatilises kontsertlavastuses "Suur ja lai on maa...".

Kutsehariduse süsteemi keskse keltuuriasutusena tuli täita traditsiooniline osa kutsekoolide kunstilise isetegevuse 26. ülevaatusel. Vabariigi 30^x kutsehariduse õppeasutuse 22-le rahvatantsurühmale planeeriti lisaks 7 uut, 6-le olemasolevale koorile juurde veel 5, 4-le puhkpilliorkestrile nähti täiendusena 7-t orkestrit, et anda oma osa III vabariiklikuks koolinoorte laulu- ja tantsupeoks.¹

Lisaks kutsekoolide noorte vaba aja sisustamisele jätkati mitmeid huvitavaid öhtuid kogu linna noortele nagu reelaühend, "Veenuse öhtu" neidudele, mis pidi kostma ilust, kosmeetikast, rõivastusest ja teistest naiste igihaljatest probleemidest, "Mis on pop" öhtud jt. Tantsuks mängisid ka sel hooajal H. Zeigeri orkester, kahekordne Kaunase kevadise kergemuusika festivali "Merevaigust trompet" I järgu laureaat, estradiansmbel "Baltika" ning veel "Toomapojad" ja "Lüürikud", Nagu varemgi sisustati Olevisaali öhtuid klassikalise muusikaga, mida kuulati kord kuus, neljapäeviti kohvilauas istudes.²

1971.a. oktoobris saatis vabariigi pealinn sõprusrongiga pidulikult teele 300 Ungarisse sõitvat turisti. Külakosti

---

1 Mitmekesiselt, sisukalt, - "Rahva Hää", 9. september 1971.

2 Noorsoo Kultuuripalee materjalid.

söitsid viima ka Noorsoo Kultuuripalee lauluansambel "Põhjapiigad" Uno Veenre juhatusel ning tantsuansambel "Söprus".¹

1972.a. toimus Noorsoo Kultuuripalees suurem pereheitmine. 1959.a. 15.veebbruarist 1972.a. 15.juulini² direktori kohuseid täitnud Anatoli Kraemer läks tööle Eesti telefilmi peatoimetajaks tootmise alal ning 1960.a. oktoobrist 1973.a. 16. oktoobrini kultuurmassilise töö osakonna hingeks olnud Elvi Loot vahetas senise töö telefilmi toimetaja omaga. 16.novembrist 1966 paleeskunstilise juhina töötanud Harald Siiak asus direktorina ametisse 3.aprillist 1973.³

1973./1974.a. hooaega alustati Noorsoo Kultuuripalees kergema südamega - remont ja restaureerimine põhilistes ruumides lõpetati, edaspidi võetakse käsile kelder ja siseöu. Mustapeade saalist on kõrvaldatud lava ning antud restaureerijate näpunäidete järgi tagasi esialgselt esinduslikku ilmet. Direktori võib nüüd leida kõrge viilkatusega ruumist, mis on välja ehitatud kunagisest dekoratsioonide laoruumist. Põhjalikult on ümber kujundatud keldrikorrus, lõhutud vaheseinu, ehitatud pörandaid ja lagesid nii et endiste pimedate übrikute asemel on nüüd saal, mida saab kasutada nii prooviruumiks kui ka kohvik-klubi öhtuteks.

Selleks, et töö kutsekoolidega oleks sisurikkam, korraldati 1973.a. sügisel Noorsoo Kultuuripalee tegevus ümber, endi-

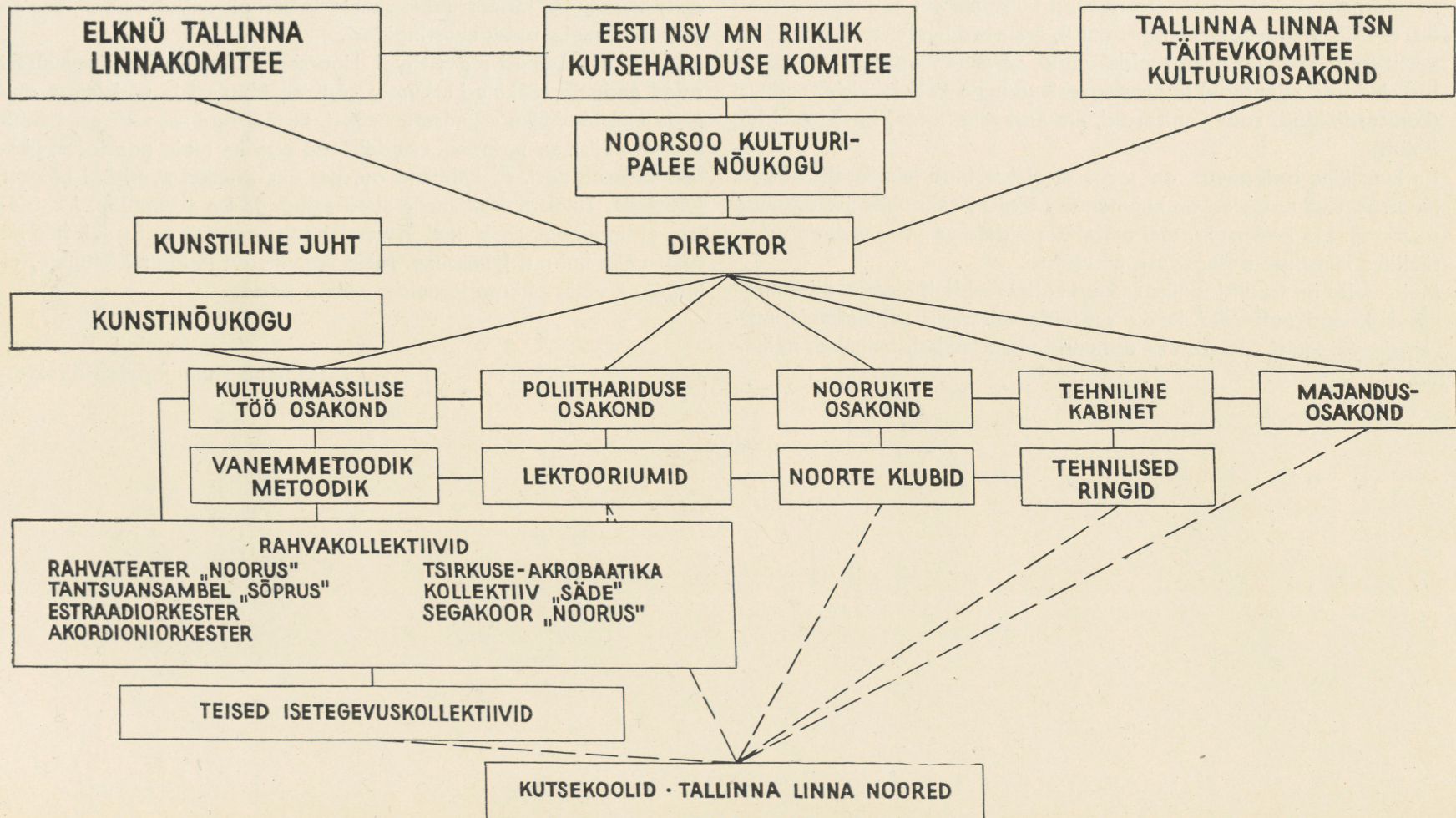
---

1 Teele läks söprusrong, - "Öhtuleht", 9.oktoober 1971.

2 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1,nim.2k, sü.794, l.33.

3 Noorsoo Kultuuripalee kaadrite ^{osad} andmed.

NOORSOO KULTUURIPALEE STRUKTUUR 1965 - 1969

se viie osakonna asemel on 1.novembrist 1973.a. neid kolm: kutsekoolide, poliit- ja kultuurmassilise töö ning taidluskollektiivide osakond. See tähendab eelkõige sisuliste rõhkude nihutamist, kuna senise struktuuri järgi töötamine kippus käima üle jõu, seda just majanduslikust küljest ning ka töö kutsekoolidega kippus jääma ebapiisavaks.

Üldiselt võib viimati käsitletud perioodi (eriti aga 1963 - 1969.a.) pidada palee töö kõrgpunktiks seda nii väga laiahaardelise ja mitmepalgelise töö (vt. struktuuri 1965 - 1969) kui ka keskringide peaaegu professionaalse kunstilise taseme (6 rahvakollektiivi) poolest. Kahjuks jäi jõudu napiks: tippkollektiivide laialdane kontserttegevus tõi küll sisse üsna kenasid summasid, kuid nõudis samal ajal ikka suuremaid kulutusi kostüümidele, transpordile jne., ning tahtmatult tuli hakata piirama suuri kulutusi nõudvate ringide ning stuudiote, kes majanduslikult midagi sisse ei toonud, tegevust. Majas alanud remont piiras omakorda normaalset tööd - sellega olekski põhiliselt seletatav kollektiivide arvuline kahanemine viimaste aastate lõikes.

Peale igati teenitud tunnustuse nagu 1965.a. eesrindliku kultuuriasutuse nimetus, 1968.a. ELKNÜ kirjandus- ja kunstilise preemia, 1970.a. auaadressi ning aukirjade, mälestusese-^amete jne. ei puudunud ka pahandused. Kapitaaalremondiga oli möödalaskmisi finantsküsimustes ning tehti jämedaid vigu ajalooliste ruumide remontimisel,¹ kalduti kõrvale kollektiivide

---

¹ Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1, nim.2k, sü.794, l.10.

esinemisgraafikuist,¹ tuli ette ka kontserdirepertuaari sisulist mittevastavust Noorsoo Kultuuripalee põhimäärusele,² ei suudetud vältida puhkeõhtute halba peokultuuri.³ Viimasel ajal on kõigest sellest enam-vähem üle saadud, käesoleva hooaja kriitika märgib Noorsoo Kultuuripalee töö hindamisel olulise joonena seda, et kõrvuti tippkollektiividega on "kutsekoolide puhkeõhtute publik oma käitumiselt, välimuse ja rõivastuse korrektsuselt, huvilt õhtu temaatilise osa vastu nädalalõpu ülelinnalisest publikust ees!"⁴

Kõrvuti vabariigi kutsekoolide peotantsuringi, 21. rahvatantsurühma, 5 koori, 14x instrumentaalansambli, 20x sõnakunstiringi, 3x puhkpilliorkestriga töötab käesoleval hooajal Noorsoo Kultuuripalees 30 kollektiivi (koos stuudiotega): teeneline rahvatantsuansambel "Sõprus" (Ilma Adamson), akordionistide rahvaorkester (Venda Tamman), rahvakollektiivi nimetust omav estraadiorkester (Horre Zeiger) ja töölisnoorte segakoor "Noorus" (August Lüüs), tsirkuse ja estraadiakrobaatika rahvakollektiiv "Säde" (Enn Loo), peotantsuklubi "Hõbe-Must" (Ants ja Malle Tael), meesansambel "Vanad sõbrad" (Ants Sööt). Muusikalise osa eest kannavad hoolt kontsertansambel "Ruja" (Rein Rannap), A-tariifiga tantsuansambel "Union" (Metsamaa) ning B-tariifiga ansamblid "Sfinks" (Jüri Lass), "Õnnelemb" (Aare Värte), "Harmonika" (Madis Salum) ning "Mirage" (Lukk). Lisaks

---

1 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1, nim.2k, sü.794, l.31.

2 Sealsamas, l.32.

3 Tantsupidu, - "Noorte Hääl", 22.veebruar 1972.

4 M.Lüdja, Õhtud vanalinnas, Noorsoo Kultuuripalees, - "Õhtuleht", 15.november 1973.

neile kollektiividele töötab palees veel kunstiring H.Kongi ning 1.märtsist 1974 ka sõnakunsti ring L.Jäärats-Pokusai ja Reet Mändmetsa juhendamisel. Rahvapilliorkester jätkab tööd Urvi Haasmaa, estraadisolistid Kersti Premsi ning vokaalsolistid Ludmilla Issakova juhendamisel. Trummarite rühmaga töötab Alar Ojalo.

Palee staažikad kõrge kunstilise tasemega kollektiivid värskendavad end igal sügisel uute liikmetega, noored kollektiivid ja uued töötajad otsivad pingsalt uusi teid oma järjest nõudlikuma külastajaskonna meeldivaks ja sisukaks teenendamiseks. 1973.a. sõlmiti Noorsoo Kultuuripalee kaunis Olevisaalis 30 abielu. 1974.a. algul sai samas peegelsaalis nime Tallinna 400000. elanik.¹ Kultuuripalee püüab tõsiselt, et tema käsutuses olev ajalooline hoone oleks ikka enam kõigi päralt.

---

¹ Noorsoo Kultuuripalee materjalid.

Foto 1. Ilma Adamson ja ENSV teeneline rahvatantsukollektiiv "Sóprus".

II peatükk

J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalees töötavate teenekate kollektiivide ajalooost

1. Eesti NSV teeneline kollektiiv, isetegevuslik tantsuansambel "Söprus"

Esimene sissekanne kollektiivi kroonikaraamatus kannab daatumit 5.september 1961. Ka külalisraamat alustab sama aastaga, kuid üsna soliidne arv kunagisi asjaosalisi on valmis kinnitama, et omaaegse Tööjüreservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambli juures tegutsenud kollektiividest üks esimesi oli 1946.a. loodud tantsurühm. 1.juunist 1946 alustas sellega tööd meie lavatantsu pioneer Robert Rood.¹ Temast on lähemalt juttu ka Lea Tormise "Eesti balletis".² Robert Roodi tööst Tööjüreservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambli direktorina ning balletmeistrina pole säilinud arhiivimaterjale ning ajakirjanduseski on mõned üksikud viited. Igal juhul esindas Robert Roodi käe all treeninud 12 paariline rahvatantsurühm

---

1 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1, nim.1k, sü.5, l.130.

2 Lea Tormis, "Eesti ballett", Tln.1967.

1948.a. jaanuaris väga edukalt Eesti NSV tööjüreservlaste üleliidulisel kunstilise isetegevuse ülevaatusel ning selle lõppkontserdil Suures Teatris.¹ 1949.a. Eesti NSV Tööjüreservide koolide kunstilise isetegevuse III vabariikliku ülevaatusel on Juhan Raude kirjutanud: "Innukalt ja rahuldava ilmekusega esines Tööjüreservide tantsuansambel sm. Roodi juhtimisel "Pillerkaare polkaga", Jürme muusikale "Rukkirääk" seatud valsilise kompositsiooniga ja ungari "Tšardašiga". Jääks soovida, et ansambel rikastaks oma repertuaari meie vennasrahvaste tantsudega."²

1951.a. II kvartali aruande järgi olid tantsurühma repertuaaris eesti rahvatantsud "Hüppetants", "Vändra polka", "Tuljak", "Jämaja labajalg", Karjala-Soome kadrill, "Ristukondra", ukraina rahvatants "Hopakk", vene rahvatants "Karbike" ja ungari "Tšardaš".³ Vilja Toomi, kes sel ajal töötas Ansambli klaverisaatjana, mäletab lisaks veel Robert Roodi lavastatud tantsudest "Raksi-Jaaku" ning tatari "Tantsu piitsadega".

1951.a. septembrist jätkas tantsurühmaga tööd Ullo Toomi.⁴ Et enamuse staazikamaid üldtuntud tantsujuhte on tema käe alt välja kasvanud ja siiani pole veel ilmunud Ullo Toomist pikemat kirjutist on väga kahju. Auväärt tantsutaat paneb praegu memuaare kirja ning jääb loota, et need õige pea ka ilmuvad.

---

1 "Noorte Hääl", 13.veebbruar 1948.

2 J.Raude, Eesti NSV Tööjüreservide koolide kunstilise isetegevuse III vabariiklik ülevaatus, - "Sirp ja Vasar", 11. juuni 1949.

3 ORKA, f.R-1941, nim.3, sü.47, l.63.

4 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1,nim.1k,sü.87, l.33.

1902.a. 14.septembril Tallinnas pottsepa perekonnas sündinud, treialina, mehaanikuna, autojuhina, arveametnikuna ja raamatupidajana töötanud, orkestrandina (viilul, klarnet) viiest Eesti Vabaõhmuuseumi Ühingu asutaja August Pulsti poolt organiseeritud rahvapillimeeste,-tantsijate ja -laulikutete ringreisist osa võtnud ning 1927.a. alates rahvatantsude õpetajana ja kogujana leiba teeninud mehe sulest on ilmunud "Valimik eesti rahvatantse",¹ viiesaja seitsmekümne viie leheküljeline "Eesti rahvatantsud",² "Harjutusvara rahvatantsijaile"³ ning "Valimik Liidu rahvaste tantse"⁴Toomi redaktsioonis.

1945.a. kuni pensionile minemiseni 1961.a. töötas Ullo Toomi küll Rahvaloomingu Keskmajas rahvatantsude osakonna juhatajana, kuid võttis Tööjüreservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambli selleaegse direktori Eugen Adamsoni palvel seoses Robert Roodi lahkumisega õpetajata jäänud rahvatantsijad siiski oma hoole alla. Nüüdsest peale langes pearõhk rahva etnograafilistele tantsudele. Rühmas tugevdati distsipliini ja nõudlikkust treeningtunnis. Juba 1951/52.a. hooajal jagunesid tantsijad vastavalt omandatud tantsuoskusele kas vanemasse või nooremasse gruppi. 1951./52.a. hooajal tantsis vanemas grupis 22, nooremas 20, 1952./53ö.a. vastavalt 24 ja 36 tantsuhuvilist. Lisaks neile alustas viimati nimetatud hooajal veel tööd vene rahvatantsuring Aleksandra Tratsevskaja juhendamisel.⁵

---

1 Ullo Toomi, Valimik Eesti rahvatantse, Tln. 1947.

2 Ullo Toomi, Eesti rahvatantsud, Tln. 1953.

3 Ullo Toomi, Harjutusvara rahvatantsijaile, Tln. 1967.

4 Valimik Liidu rahvaste tantse, Tln. 1948.

5 ORKA, f.R-1941, nim.2, sü.70, l.48.

Kümme tööaastat viisid juba varemgi tunnustatud Ansambli rahvatantsurühma nii metoodilise aluse, repertuaari kui ka kõrge kunstimeisterlikkuse tõttu kindlalt vabariigi rahvatantsukollektiivide tippu.

1959.a. 1. septembrist alustas paralleelselt Ullo Toomiga, 1961.a. aga juba iseseisvalt rahvatantsupedagoogi tööd tantsutaadi kasvandik Ilma Adamson.¹ Praegu üle vabariigi tuntud ja tunnustatud noor veetlev tantsuema sündis 1934.a. 24.juunil Haapsalu rajoonis, esimesed rahvatantsusammud sai selgeks Vasalemma kooli V klassis, jätkas Tallinna 4. Keskkoolis ning "Balti Manufaktuuri" raamatupidajana töötades juhendas juba sealset rahvatantsurühma.²

1952.a. sügisel võttis Ullo Toomi juures tantsiv tuttav tütarlaps Ilma kaasa Toomi tantsutundi ja seal sai omateada vilunud tantsija mitu tõredat märkust - hüpleva polka pärast! Muidu aga oli nõudlik õpetaja uue tantsijaga rahul ja 1955.a. arvas ta Filharmoonia tantsurühma koosseisu.³

Kui Ullo Toomi pensionile läks vahetas Ilma Adamson raamatupidaja kutse arvatavasti alatiseks tantsupedagoogi oma vastu. Siis kui tantsuõpikutest ja repertuaarivihikutest väheks jäi, võttis Ilma Adamson kätte ja lõi ise vajaliku tantsu: 1964.a. õppis rühm selgeks esimese neist - "Tulge tantsima!"

1964.a. täiendas Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambli rahvatantsupedagoog oma teadmisi üleliidulisel tantsujuhtide seminaril, kus lektoreiks olid Suure

---

1 Kutsehariduse Komitee arhiiv, f.1, nim.1k, sü.73, l.4.

2 Autori kasutuses olevad andmed.

3 Sama.

Teatri balletimeistrid, 1968.a. aga jagas kogemusi Igor Moissejev oma assistentidega. Nüüd aga on Ilma Adamson põhitöö kõrvalt ise Tallinna vastutav rahvatantsuinstruktor.¹

Kollektiivi kroonikaraamatu esimene sissekanne 1961.a. 5. septembril kõlab nõnda: "Kell 20. Vähehaaval hakkame kogunema. Mõni oleks nagu kasvanud, mõni tüsedamaks läinud, aga küllap neil varsti trenniga rasvad maha võetakse. Ilma tõmbab ohjad pingule ja on kindel, et järgmisel päeval valutavad kõigil lihased."

Heino Keremik, kes külastas ansambli treeningutundi on kirjutanud: "See oli treening. Ei üldiselt ja sisuliselt õigesti kasutatav sõna "proov" ega varem "Söpruse" keelepruugis olnud "harjutustund" poleks suutnud iseloomustada ansambli liikmete õhtust tööd. Nad ütlevadki, meie treening. See oli torm harjutussaalis. Pool aega ansambli põhikoosseisu treeningust pühendati tantsija kehale liikumisele. Jõu- ja kiirus-, vastupidavus- ning osavusharjutused, klassikalise ja rahvatantsu elemendid põimusid sisukaks tunniks... Ilma Adamsoni treeningutel omandab noor tantsija harmooniliselt nii jõu kui ka kehailu, nii liikumisosavuse kui ka selle väljenduslikkuse, sarmi, mis õpetaja enda igas sammus noori võlub."²

Ilma Adamson leiab ka ise, et võrreldes eelmise, Ullo Toomi perioodiga, on ansambli ellu tulnud muutusi. Avardunud on kontserttegevus ning muidugi ka repertuaar. 1962.aastast alates on tantsitud üle sajaviiekümne enam kui veerandsaja

---

1 Autori kasutuses olevad andmed.

2 Heino Keremik, "Söprus",—"Sirp ja Vasar" nr.9, 2.märts 1973.

erineva rahvuse tantsu. Nende väga erinevate ja raskete tantsude omandamine eeldab tugevat klassikalist alust ja jõudu - esitada neid teistsuguse ettevalmistusega poleks vist võimalik.

On olnud ütlemisi, et nii võib ju tantsuansambel muutuda balletiringiks. Ilma Adamson peab seda suisa komplimendiks.

Peale 1970. aasta uusloominguliste tantsude ülevaatust on ärev kroonik kirja pannud "... meid olevat kohutavalt tõrjutatud nende jalatösete pärast." Mati Merilo oma artiklis on leidnud: "Tuleb vahet teha, kes kultiveerib lavatantsu, kes aga püüab elustada etnograafilisi olupilte, kus isegi individuaalne improvisatsioon on omal kohal - vastandada kumbagi suunda on võimatu."¹ Küllap oma tantsustiil ikkagi vooruks on! Ja et "Söpruse" julge, oma lavaline stiil rahvale meeldib, pole vähimatki kahtlust. Publiku vaimustust kirjeldab kroonik ning ka mahukas nahkköites muljeteraamat kirendab mitmekeelsetest kiitustest. Siin on sakslaste "prima, prima!", poolakate "na pamiatku", ehtsa keeltepaabelina on jäädvustanud end Moskva Rahvaste Söpruse Ülikooli paljurahvuseline delegatsioon ning rahvusvaheliste vibulaskevõistluste sportlaskond, kellele esineti 1972. aasta mais.

Ja veel võib lugeda, et "Söprus" oskas meeldivalt üllatada isegi meest, kes kõik rahvakunstiõhtud ja tantsupeod läbi teinud ja head-paremat näinud ning kas pole seegi enam tavalisest kiitusest kui kirjutatakse: "Suhtun mõningase eelarvamusega isetegevusse ja isetegevuslastesse, nende esine-

---

¹ Mati Merilo, "Söprus", "Kultuur ja Elu" 5/73, lk. 12.

mistel käin harva. Teie esinemise järel muutsin arvamust." Kõige enam kaalub tantsijate silmis siiski rohelise viltpliiatsiga hoogsalt üle kogu lehekülje visatud: "Palav tervitus ja tänu eesti sõpradele üksmeelse ühistöö eest. Võtke vastu mu parimad soovid.

Alma-Ata, 29. juulil 1972,

Igor Moissejev."¹

See on meeldiv mälestus Kasahhi NSV-s toimunud Nõukogude Liidu rahvaste rahvatantsupeost, kuhu "Sõpruse" 8 paari valiti välja esinemiseks I. Moissejevi Riikliku Tantsuansambli koosseisus. Sealne treeningulaager ja tunnustus lisasid usku endasse ja sellesse, et töö ja loominguga ollakse õigel teel.

Et tants on sellele kollektiivile üks tõsine töö, võib välja lugeda juba esimestelt kroonikalehekülgedelt.

28. märtsil 1962 on kroonik kirjutanud "Proov lõppes kell 6 hommikul!" ning veel üks treening 12. mail 1964, mis vältas 12 tundi! Sõpruslased aga koormust ei pelga "...on kohe nii hea tunne, kui üleni higisena, väsinuna südaöösel koju lähed", leiab kroonik.

Sellist vastupidavust võib seletada "Sõpruse" - omalaadse tantsukombinaadi ettevalmistuse astmelise süsteemiga. Kõik ansambli liikmed jagunevad:

- 1) õppestuudioks, mis täieneb igasügistest vastuvõtukonkurssidega
- 2) naisrühmaks, kus tantsivad juba edasijõudnud ja
- 3) segapaaridega põhikoosseisuks, kuhu pääsevad parimad. Perioodiliselt töötab veel veteranide rühm.

Ansambli kõik astmed saavad kolm korda nädalas oma tree-

---

1 "Sõpruse" muljeteraamat.

ningu, kusjuures umbes pool iga treeningu ajast kulub nii puhtkoreograafilisele kui ka üldkehalisele treeningule. Ja ühest tunnist teise tõukab noori tagant Ilma Adamsoni nõudlikkus ja eeskuju.

Sellest, mis köidab tantsijaid niisuguse pingerikka töö külge, on kirjutanud ansambli tantsija Valdo Rebane: "Eelkõige soov liikuda ja füüsiliselt areneda. Olles tantsinud ansambelis kasvõi pool aastat, tunnetab tantsija, et tal on arenenud rütmitunne, paranenud rüht ... Kuid see kõik on alles algus. Raske on kirjeldada seda tunnet, mis valdab tantsijat siis, kui ta on omandanud mingi tema jaoks keerulisena tundunud tantsu ning kasvõi koreograafilise harjutuse kombinatsiooni."¹

Ansambli vanemad liikmed on tantsinud "Sõpruses" kümne aasta piirides. Peaaegu iga kahe kolme aasta järel vahetub enamik ansambli koosseisust, sest nii pikk on kutsekoolides õppimise aeg.

Ilma Adamsoni noore assistendi, sõpruslase Valdo Rebase viimase üheteistkümne aasta kohta käivate statistiliste kokkuvõtete järgi ulatub ansambelis tantsinute arv neljasaja piiridesse. Konkursid toovad kohale kandidaate kaugelt rohkem kui vastu võetakse, ainult noormehi jääb napiks.

Kaheksa viimase aasta jooksul on tantsuansambel läbinud kontsertreisidel üle 70000 km (1962.aastast 92300), esinenud viiel korral välismaal (Saksa DV-s 1964. ja 1965.a., Tšehhos-

---

1 Valdo Rebane, Rahvatantsuga kaks korda ümber maakera, "Noorte Hääl" nr. 134, 10. juuni 1973.

lovakkias 1969.a., Soomes 1970.a., Ungaris 1971.a.), Baikali ääres 1966.a., Kesk-Aasias 1972.a., Kaukaasias 1969.a. Kor-duvalt on tantsitud Baltimaades, Ukrainas, Valgevenes, paljudes Vene Föderatsiooni linnades. Sageli on tulnud esineda ka televisioonis (Eesti TV-s, Kiievi TV-s, Kesktelevisioonis, Intervisioonis, Ungari ja Tšehhi TV-telefilmides), või osaleda filmides ("Varastati Vana Toomas", "Lenfilmi" "Purustatud hobuseraud"), "Söprusest" on tehtud dokumentaalfilm "Kutsumus".

Ansambli tegevust on hinnatud rahvakollektiivi (1962), Eesti NSV teenelise kollektiivi (1966) austava nimetusega, Eesti ja Läti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega (1957, 1963, 1966, 1971 ja 1956). I järgu diplomiga üleliidulisel kunstilise isetegevuse festivalil 1967.a., Eesti NSV Kultuuriministeriumi, Tallinna TSN Täitevkomitee, Leedu ja Läti NSV-de Riikliku Kutsehariduse Komitee, ELKNU Keelkomitee, ENSV Ametiühingute Nõukogu ning paljude teiste aukirjade, diplomite ning mälestusesemetega.

Ansambli motoks on luuletaja Helgi Mulleri sõnad:

Tants ja laul kõlab maailma lõppu
tantsus ja laulus on rahvaste sõprus.
Üle orgude kõrguvast mäest
rahvas rahvale ulatab käe...

"Söprusel" on tõesti palju sõpru - tänulikke vaatajaid Eesti eri kantides, tantsusõpru nagu "Liesma", "Lok" teistes liiduvabariikides.

Lätimaa pinnal, 223. kilomeetriposti juures, kus ööbitakse traditsioonilist Läti-reisi alustades ja lõpetades, on maa

Foto 2. Tantsib Eesti NSV teeneline rahvatantsukollektiiv "Sõprus".

sees pudel. Igal aastal kaevatakse see välja ja lisatakse uus kontserdikava kõigi osavõtjate allkirjadega - see on 1967. aastal sündinud uus, "Söpruse" söprusreiside traditsioon.¹

---

1 "Söpruse" arhiiv.

Foto 3 . Venda Tammani (vasakult 6.) akordionistide rahvaorkester.
1966 - 1969 koosseis.

2. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee akordionistide rahvaorkester

Pole just palju pille, mis populaarsuse poolest võiksid võistelda akordioniga. Aastakümneid on teda mängitud külapiidudel, paljudes kodudes, looduse rüppes ning estraadil. Vähe on aga akordioniorkestreid, kes on endale eesmärgiks võtnud selle muusikaliigi tõsise arendamise.

See oli 1950. aastal kui Tallinna Riikliku KONSERVATOORIUMI III kursuse üliõpilase Uno Naissoo käe all alustas muusitseerimist tosin kutsekoolide õpilast akordioniomanikku. Mängijaid oleks rohkemgi olnud, kuid Ansamblil oli ¹ 2, kutsekoolidel aga vaid üksikud viletsad pillid - kaubandusvõrgus neid ei liikunud. Veelgi suurem töö oli ääretult erinevate pillide orkestriks sobitamine². 1951.aastal näiteks oli 8-liikmelise ansambli koosseisus kaks 32 bassiga, kaks 80 bassiga, neli 120 bassiga akordioni ning 100 bassiga bajaan.³ Nagu mäletab Naissoo, midagi siiski välja tuli ja kutsekoolide ise-

---

1 ORKA, f.R-1941, nim.2, sü.9, l.24.

2 Autori kasutuses olevad andmed.

3 ORKA, R-1941, nim.3, sü.47, l.68.

tegevuse ülevaatuselt ei tulnud kunagi tühjade kätega tagasi. Konservatooriumi lõpetamine nõudis tõsist tööd ja aega ning ansambli juhtimine tuli loovutada Venda Tammanile.

See 1932. aasta 6. oktoobril sündinud noormees astus peale Pärnu I Keskkooli lõpetamist 1951. aastal Tallinna Muusikakooli. II kursusel - 1952. aastal võttis ta enda õlgadele Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansambli akordionistide 12-liikmelise kollektiivi¹ juhendamise ega loovutanud seda Tallinna Muusikakooli (1956) ega ka Tallinna Riikliku Konservatooriumi (1968) lõpetamise puhul.²

Ansambli suurus on aegade jooksul olnud 8 - 20 inimest. Musitseerinud on siin nii kutsekoolide õpilasi kui ka teisi linna noori. Praegune üheksaliikmeline kollektiiv on väga tugeva muusikalise haridusega: 4 konservatooriumi üliõpilast - Valli Ilvik, Henn Rebane, Urmas Ojamäe, Sirje Kukk, 1 muusikakooli õpilane Väino Dall, muusikaõpetajad Lidia Arike ja Erika Kütt, muusikariistade parandaja Andrus Vari ja noodikogu töötaja Tiina Mätlik. Kutsekoolide õpilastega, st. stuudioga töötab Helle Lepik.³

Hooajal on selgeks õpitud 15 - 20 lugu. Repertuaaris on nii anda seatud rahvalikke lugusid kui ka Naissoo, Dunajevski, Hatsaturjani jt. kaasaegset loomingut. Kunagi oli populaarseim pala "Sepa polka", eelmistel hooaegadel võttis publik paremini vastu Bileki "Julietta", Kolumbia rahvalaulu "Huri", Tihhonovi

---

1 ORKA, f.R-1941, nim.2, sü.70, l.48.

2 Autori kasutuses olevad andmed.

3 Sama.

"Vene neiud" ja muidugi kodused igihaljad lood. Nendega on sõidetud risti-rästi läbi vabariigi, külalisraamatusse on jäanud tänusõnad ja uued küllakutsed. Ka 1964. aasta kontsertreis Soome õnnestus: "Olite loistuvia! Pidime palju ohjelmasta. Tervetuloa toistenkin!"

12.IV 1964. Järvenpäässa.

Sellelaadseid sissekandeid on kollektiivi külalisraamatus üsna mitu lehekülge - ka põhjanaabrite juures on akordionimuusika väga populaarne.

Akordionistide ansambli töö tunnustati rahvaorkestri austava nimetuse vääriliseks juba 1963. aastal.¹

---

¹ V.Nurm, Uusi rahvakollektiive, - "Rahva Hääl", 4. detsember 1963.

Foto 4. Estraadiorkester Horre Zeigeri juhatusel.

3. Rahvakollektiivi nimetust omav estraadiorkester
Horre Zeigeri juhatusel

1974.aastal saab kahekümne aastaseks J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee üks populaarsemaid kollektiive - estraadiorkester Horre Zeigeri juhatusel. Kahjuks pole kollektiivil kirjalikke allikaid oma töö kohta ning seetõttu piirdub kirjapandu esialgu ainult orkestri looja ja kunstilise juhi Horre Zeigeri suusönalise jutustuse paberile tähendamises ning ajakirjanduse materjalide ärakasutamises.

Horre Zeiger ise on praegu üks populaarsemaid orkestrijuhte, kelle arvamust muusikaelu kohta on kuulnud ka eetris. Sündis Horre Zeiger 14. märtsil 1932.a. Paides muusikaõpetaja perekonnas. 1952. aastal lõpetas Tallinna I Keskkooli (sama kooli on lõpetanud ka Saul, Mandre ja Peterson). Õppis veel Tallinna Pedagoogilises Instituudis ning Heliloojate Liidu noorte sektsioonis. Erilise tänutundega meenutab Horre Zeiger õpetaja Sillakivi, kes andis muusika põhialuseid komponisti silmaga ning hoidis kätt silme ees, kui õpilane mängis (Horre Zeiger oli klaverimängu iseseisvalt selgeks saanud, kuid kahjuks sõrmede vale kasutamisega).

Möte oma muusikakollektiivist ei tulnud äkki - juba

kusagil 1947 - 1948.a. paiku oli tahtmine oma orkester käima panna.¹

Praegune Noorsoo Kultuuripalee estraadiorkester alustas tegevust 1954.aasta 12.oktoobril² 8-liikmelise ansamblina Nõmme Kultuurimajas; üks hooaeg mängiti seal, siis jätkati Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku klubis (endine Lõuna, praegune Sihveri tänav).

1958. aastal kutsuti Horre Zeiger tööle Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsuansamblisse Uno Loobi asendajaks, kes oli lahkunud kasvanud töökoormuse tõttu muusikakoolis. Esialgu jätkus töö paralleelselt nii oma kui ka Ansambli kutsekoolide orkestriga. Kutsekoolide õppeaeg aga on teadagi lühike ja kui mehed praktikale või merele läksid, oli majapidamine jällegi lõhki. Horre Zeiger katsetas siis linnapealt korjatud ansambliga, kuid ka see ei saanud õieti jalgu alla ning siis tuli möte 1954. aastal alustanud orkestri baasil midagi suuremat kokku seada. Viimatinimetatud orkestri edukat esinemist esimesel vabariiklikul noorsoofestivalil oli hinnatud laureaadi tiitliga. Saavutatud edu innustas edasist tegevust kontsertmuusika valdkonnas. Vahepeal 10-liikmeliseks kasvanud tantsuorkester formeeriti 1960.aastal 16-liikmeliseks kontsertorkestriks ning alustati juba samal aastal kontserttegevusega nii Tallinnas kui ka kaugetes maarajoonides nagu Karksi-Nuia, Paide, Mõisaküla, Võru, Valga, Saaremaa jne. Säärane laiahaardeline tegevus oli väga teretulnud just meetoodilises mõttes: otsesed

---

1 Autori kasutuses olevad andmed.

2 ORKA, f.R-1797, nim.2, sü.293, l.164.

kontaktid kohalikkude orkestritega rikastasid vastastikku repertuaari. Pärnis mitmel korral mängiti ka Riias. Horre Zeiger on veendunud, et just tema orkester oli mõjutanud Läti Kutsehariduse Kultuurimaja oma suurt orkestrit looma.

Kõige haaravamaks sündmuseks, mis võib-olla kõige enam kutsehariduse lipu tõstmiseks suutis kaasa aidata, oli 1964.a. sügispäevade ühine kontsert Riia Kutsehariduse Kultuurimaja estraadiorkestriga nii Tallinnas kui ka lõunanaabrite pealinnas. "Mõlemalt poolt esitati numbreid, mis paneksid võib-olla kahestama nii mõnegi professionaalse selle ala estraadikunstniku. Lätlaste esinemisest jäid meelde eriti võimlemisrühm ja meesvokalistid, samuti ka vokaalkvintett. Meie omadest eelkõige orkester ja naisvokalistid. Eriti kriipsutaksin alla orkestri esinemist. Orkestri kõla iseloomustas laulvus, ühtlaselt kõlavad akordid, hea lavaline kultuur. Paljud orkestri solistid, nagu A. Helinurm (trompet) on saavutanud lausa virtuoosliku tehnilise taseme. Ei taha küll olla kolkapatrioot, kuid peab siiski märkima, et tallinlaste kava oli üldisemalt sisukam ja tugevam kui riialaste oma..."¹

Elvi Loot on oma artiklis loendanud lisaks soliste, kellel tuli täita suur osa sõpruskontserdi kavast - need olid Naina Preimane, Tamaara Jevplaniva, Valter Klins, Janis Kveps, Helle-Viivi Kullamaa, Raul Sellin, Marju Kuut, Enel Runnel ja Helve Veske.²

---

1 Uno Naisso, Ühest sõpruskontserdist, - "Rahva Hääle" nr. 289, 8. detsember 1964.

2 Elvi Loot, Sõpruskontsert "Riia-Tallinn", - "Õhtuleht" nr. 270, 14. november 1964.

Kõige muljeterikkamaks kontsertreisiks kogu kollektiivile olid esinemised Saksa DV põhjaosa linnades Läänemeremaade rahunädala raames ja viibimine Graal-Mürizti rahvusvahelises noorsoolaagris 1965.a.

Mis repertuaari puutub, siis mainis Horre Zeiger, et pole tahetud ühte stiili ega suunda ajada, mitte piirata end silmaklappidega. Oma mehi pole samuti häbenetud mängida. Aastate jooksul on repertuaari registreerimisnumber jõudnud 900-ni - see teeb ligi 50 lugu aastas. Mitmel korral on jõudu proovitud nii kodu - kui ka välismaise estraadimuusika suuremate vormide kallal. Mängitud on Ants Sixtuse seatud "Tallinna fantaasiat", Ilmar Kullamaa seadet "Raimond Valgre mälestuseks", H.Zeigeri "Fantaasiat nõukogude södurilauludest", A.Shaw "Kontsertiinot klarnetile", U.Naissoo miniatuurset orkestrikontserti "Hei, las käia!" ja teisi. Esiettekandes on orkestrilt kõlanud A.Oidi "Päikesekild" ja "Must kass" ning ekstra orkestrile kirjutatud, üsna võimete piirini küündiv V.Ojakääru "Rondokapriis".

Mitmed orkestri endised instrumentalistid ja vokaalsolistid töötavad praegu kutselistena - H.Sallo, A.Lõhmus-Balõn, T.Varts, A.Helinurm, U.Saviauk, U.Meier, M.Kuut.

Et orkester kuulub vabariigi paremate hulka, sellele viitab 1962. aastal antud rahvakollektiivi nimetus. Vabariiklikal ülevaastustel on kollektiiv alati saanud laureaadi nimetuse, 1967 - juubeliaastal autasustati orkestrit ja instrumentaalsolist Boris Zeiderit üleliidulise laureaadi II järgu diplomiga. Horre Zeigerit on lisaks arvukatele aukirjadele, diplomitele ja mälestusesemetele autasustatud kultuuritöö eesrind-

lase rinnamärgiga.

Laiemale publikule on orkester tuttav arvukate helilindistuste kaudu, tallinlased peaksid teda tundma kontsertite ning tantsumängude järgi suve-kohvik "Romantikus", "Reelauöhtutel", ka tantsuvöistluste õnnestumisele on sageli kaasa aidanud Horre Zeigeri estraadiorkestri nauditav musitseerimine.

Foto 5. Meesansambel "Vanad sóbrad" .

4. J. Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee meesansambel

"Vanad sõbrad"

Ansambli ei ole küll kroonikaraamatut ega ka päevikut, kuid see-eest laulab selles 8-liikmelises kollektiivis (topeltkvartetis) veel praegugi kolm asutajaliiget.

Tulevase meesansambli baasiks oli ETKVL klubi segakoor "Leelo" O. Uibo juhatusel. Meesansambli loomise mõtte algatajaks peetakse üksmeelselt varasemat ansambli liiget, praegust Eesti Raadio segakoori lauljat Verner Gerretzit-Karu.

1956. aasta aprillis V. Karu juhendamisel tööd alustanud topeltkvartett tõi juba sama aasta mais ETKVL süsteemis toimunud kunstilise isetegevuse ülevaatuselt Tartus kaasa esimese koha, 1957. aasta noorsoofestivalil laulis enda aga vabariigi laureaadiks.¹

1962. aasta suvel aga laulsid "Vanad sõbrad" meeldejääval kontsertmatkal Kaukaasia eesti külades.²

Kuna enamus meesansambli lauljaist olid kunagised kutsekoolide õpilased (isegi nimi sümboliseerib tööstuskoolis tärrganud kollektiivsustunnet) ning kaasa löönud sealsetes ette-

---

1 Autori kasutuses olevad andmed.

2 Sama.

võtmistes, siis nõustuti meeleldi Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambli direktori sm. Kraemeri kutsega astuda selle kollektiivi ridadesse. 1963. aasta veebruaris saigi see samm teoks.

"Vanade sõprade" meisterlikkusele on kindlasti toeks olnud ansambli võrdlemisi stabiilne koosseis, vähene lauljate voolavus.

Bassid - Rudolf Kallaste ja Väino Vaab on asutajaliikmed;

esimesed tenorid - Lembit Leiund, 1958. aastast ja Valdur

Kallas, 1964. aastast;

teised tenorid - Karl Papagoi on asutajaliige ja Lembit

Leppik 1966. aastast;

baritonid - Ilmar Nuka, 1965. aastast ja Peeter Olop, 1970.

aastast.

1956. aastal ansambliga tööd alustanud V. Karu vahetas 1958. aasta sügisel välja Ilmar Talvik. Viimase käe all töötati 1966. aastani, siis sai ansambel paariks aastaks juhendajaks Hans Hindpere. Samaaegselt Hindperega hakkas ansamblis tööle, esialgu küll saatjana Enn Erik, 1968. a. sügisest jätkas ta tööd juba iseseisva ansamblijuhina. 1971. kuni 1973. aasta kevadeni tegutses ansambli abijuhina veel Mare Suve. 1963. aastast 1971. aastani oli ansamblil ka solist - Helve Uibopuu.¹

Pärast 1966. aasta 29. detsembril toimunud 10. aastapäeva juubelikontserti kirjutas Olev Hõlpus: "Vanad sõbrad" on alati silma paistnud hea intonatsiooniga, vaba laulmise ja esitusega. Akordid kõlasid puhtalt, vaid mõnes üksikus kohas kõlasid lii tenor ja bariton väheke pingutatult kõrgelt. Ansamb-

---

¹ Autori kasutuses olevad andmed.

li dünaamiline skaala oli eeskujulik, kõla ühtlaselt pehme nii pp-s kui ff-s. Ka lauljate diktsioon oli hea...

Sellise töökusega ja võimetega ansambel võiks kavva võtta midagi suuremat ja kaalukamat..."¹

"Vanu sõpru" on autasustatud üleliidulise kunstilise isetegevuse festivali III järgu diplomiga ning II järgu diplomiga eduka esinemise eest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud isetegevusliku kunsti festivalil 1967. aastal.

1973.a. sügis töi Henn Erikule topeltkoormuse Tallinna Muusikakoolis ning "Vanu sõpru" hakkas novembrikuust alates juhendama Ants Sööt.² Nüüd on valmimisel juba uued afišid - "Vanad sõbrad" laulavad ikka lähemale oma 20. juubeliaastat.

---

1 Olev Hölpus, Laulsid "Vanad sõbrad", - "Sirp ja Vasar" nr.1, 1. jaanuar 1966., lk.7.

2 Noorsoo Kultuuripalee materjalid.

Fotod 6 ja 7. Enn Loo (vasakul pildil) tsirkuse- ja
estradiakrobaatikakollektiivi "Säde"
töömail.

5. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee tsirkuse ja
estraadiakrobaatika rahvakollektiiv "Säde"

Sellel vabariigi ainulaadsel isetegevuskollektiivil on
kaks väga mahukat illustreeritud kroonikaraamatut, kontserti-
de- ja repertuaarikaustik, mitu albumi ning muidugi ka küla-
lisraamat. Arhiividokumentide järgi oli nimetatud kollektiivil
ka eelkäijaid. 1951.aastast töötas Tööjõureservide Valitsuse
Laulu- ja Tantsuansamblis 25-liikmeline kunstilise võimlemise
ja akrobaatika ring Kaarel Üksine juhatusel.¹ "Säde" nimega
seotud kollektiivi kõik ettevõtmised alates tema loomisest
kuni käesoleva ajani on seotud vabariigi teenelise kultuuri-
tegelase Enn Loo nimega.

Enn Loo sündis 17.märtsil 1912.aastal Tartumaal Pangodi
vallas põllupidaja perekonnas. Õppis Elva Kõrgemas Algkoolis
(8 kl.) ning aasta Tartu Kaubandusgümnaasiumis. Pärast sund-
aja teenimist kodanliku Eesti sõjaväes sai noormees lõpuks
astuda sammukese oma ideaalidele lähemale. Enn Loost sai tant-
suõpetaja Jakob Adamtau tantsukoolis Tartus. 1937.aastal algas
tema artistitee. 1940.aasta töi E.Loo Eesti NSV Riikliku Fil-
harmonia estraadiartistiks. 1950.aasta 9.mail toimus "Estonia"

---

1 ORKA, f.R-1941, nim.3, sü.47, l.64.

kontserdisaalis E, Loo koreograafilise lavastuse "Talgud" läbi-
vaatus - žürii võttis selle parandusteta vastu ning lavastu-
sest sai aastaiks populaarne lavateos, mida tutvustati ka mit-
mest rahvusest publikule pikkadel kontsertreisidel mööda Nõu-
kogude Liitu.

"Säde" 1959. aastal alustatud kroonikaraamatu esimestel
lehekülgedel meenutab Enn Loo 1957. aasta sügispoolset talve,
kui toimus tema esimene kohtumine tööstuskoolide kümnekonna
akrobaatikahuvilisega: "Poisid oli rohkem, tüdrukuid vähem...
Kõige rohkem jäi meelde sellest kokkutulekust määratu suur
raudahi, mis seisis äärmise majesteetlikkusega, hingates en-
dast põhjanaba jäisust. Mattidest ja laastukottidest tõusis
tolmu nagu elektriijaama korstnast suitsu. Klaver häälitseis na-
gu hambavalus eit..." Järgmisel tunnil said poisid eelsoojen-
duse puude lõhkumisega, tüdrukud enam ei tulnud, kuid "...töö
meil edenes nii, et kevadel saime ülevaatusel püramiididega
esimese koha".¹ Siis aga läks osa poisid meresõidu praktikale
ja 1958. aasta kevadepoolse talve kuulutati tööstuskoolides väl-
ja uued vastuvõetud akrobaatikaringi. Kogunes veerandsada noort
inimest, neist poisid 10. "Oli saledaid ja 7-puudaseid. Vali-
kut teha ei saanud, sest kartsin, et külm võtab osa neist na-
gunii ära. Ruumid Karu tänava Tööstuskoolis nr. 1 olid külmad.
Tüdrukute riietusruumis oli tihti lund."² Selle ringiga ei
jõutudki esinemistele.

1959. aasta talvel algas, nüüd juba Tööjõureservide Ansamb-

---

1 "Säde" kroonikaraamat.

2 Sealsamas.

li koosseisus kõik uuesti otsast peale. "Seekord algasin tundidega Mere puiesteel VTÖ kooli saalis... Saali pikkus kuus konna hüpet, laius - kolm kirbu kukerpalli, kõrgus - hea tuju-ga hüppad peaga lakke."¹ 1960.aasta kevadel töi aga noor kollektiiv kutsekoolide kunstilise isetegevuse ülevaatuselt esikoha. Algasid esinemised nii Tallinnas kui ka väljaspool Tallinna.

1960.aasta sügisel oli juurdevool ringi nii suur, et tuli korraldada vastuvõtukatsed. Töö jätkus täie pingega. "Eri-list tähelepanu pälvisid noored Hele-Mall Kerna ja Helve Arno-ver - akrobaatikaringi põhi- ja tugisambad. Raugematu innuga töötas enda kallal Reet Pärn. Need olid esimesed "tähed"² - on kirja pannud kroonikas Enn Loo.

Õpilaste armastus akrobaatika vastu ja treeningutahe viisid juhendaja akrobaatilise lavastuse mõttele ning ansambli direktori sp. Kraemeri heakskiidul saigi teoks muinasjutuaineline "Jutustus sõnajalaöiest".

1961.aasta sügisel tulid jällegi kõik kokku, kuid töö algas tujutult: osa noormehi pidi minema aega teenima. Õnneks olid uustulnukad kannatlikud ja teotahtelised - ja kavas oli jälle "Jutustus sõnajalaöiest", stepp - esmakordselt meie laval, püramiidid ja muud etüüdid. Esinemistega jõuti ka naabrite juurde Riiga, Palangasse ja mujale.³

1961.aasta mais oli Viljandis toimunud vabariiklikelt

-
- 1 "Säde" kroonikaraamat.
  - 2 Sealsamas.
  - 3 Sealsamas.

akrobaatide segapaaride võistlustelt kaasa toodud võistkondlik esikoht ning seega võidetud 10 aastat esireas püsinud J.Tombi nim. Kultuuripalee võistkonda. 1963.aastal, ametiühingute kunstilisel ülevaatusel said sädelased juba kaks I järgu diplomit (Tatjana Popova ning H.Kerna ja E.Oras); III järgu diplomitega autasustati samuti kaht "Säde" paari (Reet Pärna ja I.Tenterit ning M.Kerna ja H.-M.Arnoverit).

1963. aasta juunis toimunud vabariiklikul isetegevuse ülevaatusel tunnistati kollektiiv vabariigi laureaadiks ning tal-
le omistati rahvakollektiivi austav nimetus. Siit alates fikseeriti ka nimi Tsirkuse ja estraadiakrobaatika rahvakollektiiv "Säde".¹

Sama aasta 1.septembrist hakkas kehtima "Säde" kodukord, kus on fikseeritud ringiliikmete vastuvõtu kord, treeningute ja proovide läbiviimine, korrapidajate kohustused ja õigused.

Kolm aastat Enn Loo käe all treeninud Tallinna 3. Kesk-
kooli viienda klassi õpilane Tatjana Popova esines 1963.aasta oktoobris Moskvast ametiühingute kunstilise isetegevuse üleliidulisel ülevaatusel. Koju maasis tütarlaps žürii soovituskirjaga tsirkusekooli astumiseks.²

1964.aasta aprillis esinesid sädelased Tatjana Popova ja Imbi Tenter koos teiste Nõukogude Liidu artistidega Soomes.

1965.aasta noorsoofestivalil hinnati kollektiivi töö kõrgeima koha vääriliseks, 1967.aastal sai "Säde" vabariiklikul isetegevuse ülevaatusel laureaadi nimetuse, üleliiduliselt

---

1 "Säde" kroonikaraamat.

2 Sealsamas.

ülevaatusele toodi kaasa laureaadi II järgu diplom. Girta Aarendi ja Heike Samueli esinemine aga tunnistati koguni I järgu diplomi vääriliseks. 1968.aasta märtsis arvati Aarendi ja Samueli "Noorukid" Sofia Noorsoofestivali kontsertkavasse.¹

Üldse on kollektiiv 1959.aastast käesoleva aasta oktoobriks esinenud 535 korda - neist 175 on olnud iseseisvad kontserdid. Neljateistkümmel korral on üksiknumbritega tulnud seista kaamerate ees. Kollektiivi tööst on osa võtnud 174 õpilast ja töölisnoort; 1965.aastal loodud lasteringist üle 100 algkooli õpilase. Alates 1959.aastast on lavastatud üle 90 erineva akrobaatilise etüüdi ja üks täismetraažiline lavastus - E.Loo "Jutustus sõnajalaõiest",

Kollektiivi algaastast peale on kontsertmeistriks olnud Boris Roomet. Enn Loodon abistanud akrobaatika alal Rein Uus ja Valentin Lattik. Klassikalise tantsu alal Heino Aassalu ja Aleksandra Tratsevskaja.²

"Säde" külalisraamatu esimene sissekanne on Enn Loo endast öpilastelt, kollektiivi auliikmetelt Jüri Druusilt ja Sergei Fatkinilt. Mitmekeelse tänu ja imetluse kõrval on olemas üsna asjalik sissekanne Orissaare Kultuurimaja akrobaatikarühma treenerilt Kongaselt 25.septembrist 1964. "On raske kedagi esile tõsta, kuna kollektiiv on väga ühtlane ja tugev. Võib-olla teistest eredamad olid väikese tütarlapse plastilised harjutused, etüüd rõngaga ning paarisetüüdid. Niisuguse

---

1 "Säde" kroonikaraamat.

2 Sealsamas.

suurepärase esinemise juures oleks tahtnud näha, et ka kostüümid oleksid olnud nooruslikumad... jäi kohati mulje nagu oleks tulnud treeningule..."¹ Kostüümi raskused on "Sädel" nüüd minevik, kunstimeisterlikkuse tase aga veelgi tõusnud. Iga uus hooaeg toob uusi kordaminekuid. "Sädest" on välja kasvanud 9 treenerit ning 18 endist kollektiivi liiget jätkavad tööd juuba elukutselistena, neist Ülo Vilimaa, Sergei Fatkin ja Jüri Druus kannavad teenelise kunstniku austavat nimetust.²

Enn Loo on pingerikka töö kõrval leidnud aega isegi oma kogemuste kirjapanemiseks. "'Akrobaatika estraadil" koostamisel mõtlesin ma peamiselt rajoonide akrobaatidele - isetegevuslastele, kellel on raskusi vastava materjali hankimisel ja kes on seni tegutsenud täiesti omapead, igasuguste juhtnööride ja abita."³ Enn Loo teises raamatus on lisaks veel väga huvitav akrobaatika ajalooline ülevaade ning antud ka akrobaatika liigid ning mõisted.⁴

---

1 "Säde" muljeteraamat.

2 "Säde" kroonikaraamat.

3 Enn Loo, Akrobaatika estraadil, Tln. 1967, lk.3.

4 Enn Loo, Akrobaatikat estraadilt, Tln. 1971.

Foto 8. Töölisnoorte segakoor "Noorus".

6.J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee töölisnoorte
segakoor "Noorus"

Ühelgi kollektiivil Kultuuripalees pole nii üksikasjalist ning mitmekesist matejali oma tegevuse kohta kui seda on segakooril "Noorus". Kollektiivil on käsil teine kroonikaraamat, peetakse päevikut, albumitesse kleebitakse kollektiivi liikmete fotod, kavad, aruanded, kirjavahetus, protokollide raamatus on fikseeritud kõik koosolekud, ei puudu ka muljete raamat.

Esimese kaunis nahkköites kroonikaraamatu on avanud kollektiivi dirigent August Lüüs meenutusega koori loomisraskustest. Olgugi, et August Lüüsil oli juba kogemusi koori organiseerimistöö läbiviimisel (ta võttis osa kõrgemate koolide lõpetanute segakoori kokkukorjamisest), ei läinud miski lihtsalt.

Kergetööstuse Tehnikumi (sm.Lüüsi tookordne töökoht) ühelvilistlaste kokkutulekul tuli August Lüüsil mõte proovida oma võimeid kesk-eriõppeasutuste lõpetanute segakoori loomisega.

Tehnikumi direktor sm. Luik võttis idee vaimustusega vastu, lõpetanute konverents kiitis selle heaks ning kohe valiti ka orgkomitee. Koori esimesele kokkutulekule 22.märtsil 1958 kogunes ligi 30 lauluhuvilist, neist mehi ainult 4. Kahe kuu

kestel, mil koor tegutses kogunes küll viiekümne laulja ümber - mehi aga ainult kaheksa ning needki läksid maikuu lõpuks kaduma. Koori organiseerimisel unustati, et Tallinna tehnikumid on alati olnud meeste vaesed. Tagajärgi ei andnud isegi pöördumine kõikide tehnikumide viimaste kursuste noormeeste poole. Siis võttis August Lüüs südame rindu ning pöördus Tallinna komsomoli linnakomiteesse sm. Brunsi poole. Viimane kahtles sellise nimetuse all koori loomise võimalikkuses ning siitpeale jätkub jutt juba töölisnoorte segakoori loomisest.

1959. aasta maikuu lõpupäevil esines August Lüüs komsorgide ülelinnalisel nõupidamisel - käitiste ja asutuste lauluhuviliste nimekirjad pidid laekuma ÜLKNÜ linnakomiteesse 25. juuniks 1959.

Tähtajaks saabus neli-viis soovijat. Ka järgmine tähtpäev ei parandanud oluliselt tulemusi. Siis võttis August Lüüs linnakomiteest komsorgide telefominumbrid ja järgnes poolteist kuud telefonikõnesid. Kui lõpuks oli jõutud seitsmekümne viienda nimeni lauluhuviliste nimekirjas, määras sm. Lüüs kokkutuleku 25. oktoobrile. Esimest korda õnnestus natuke häält teha kolmanda tähtpäeva ajal peale novembripühi.¹ Uuesti tuli sm. Brunsi abi kasutada, lisaks kirjutati koos sm. T. Eestalu-ga komsomolikomiteest artiklid "Rahva Häälde"², "Noorte Häälde" ja "Öhtulehte".

22. novembril 1959. aastal oli lõpuks kohal kakskümmend kaks inimest ning tehti algust Kleini "Sulle laulame, noorus" ning ungari rahvalaulu "Noorukiga".

---

1 "Nooruse" kroonikaraamat.

2 Noored laulusõbrad, teid oodatakse, -"Rahva Hääl", 20. november 1959.

"Harjutust võis lugeda õnnestunuks ning 22.novembrist 1959 Tallinna töölisnoorte segakoori sünnipäevaks" - on kirjutanud sm. Lüüs. Alates sellest päevast liitus kollektiiviga iga harjutuse päeval uusi inimesi, 100 trükitud sooviavaldust oli varsti läbi. Iga nelja-viie naislaulja kohta tuli aga ainult üks meeshääl - ja August Lüüs pidi jällegi abi otsima: "Käisin sel otstarbel läbi niiöelda keldrist pööninguni kuus neljakorruselist seitsmekümne viie toalist noormeeste ühiselamut. Lõpuks ilmusid siiski mingisugused tulemused. Ühel harjutusel oli koguni 27 tenorit. Siiski oli uudishimulikke palju ja ka neid, kes taipasid, et mitmehäälne laulmine käib üle jõu."¹

Aga tugevamad jäid ja nendega tehti läbi ka esimene tuleproov 28.jaanuaril 1960 Laevastiku Ohvitseride Majas komsomoli X kongressil.² Selleks momendiks oli kollektiivi koosseis juba välja kujunenud - ka nimi "Noorus" seisis trükituna kavalehtedel.

1960.aasta 17.aprillil laulis "Noorus" Lenini päevadele pühendatud kontserdil. Selle esinemise põhjal tõsteti üles küsimus "Nooruse" liitmisest Kutsehariduse Peavalitsuse Ansambli perega. Nagu on kirja pannud kollektiivi esimene kroonik Endel Pärnits, külastasid sm. Leškin ja Gehrke Kutsehariduse Peavalitsuse koori 24.aprillil 1960.aastal. Sm. Leškin andis ülevaate sellest, kuidas töötavad teised kollektiivid Ansambli juures ning võttis teadmiseks koorijuhi omapoolsed nõudmised -

---

1 "Nooruse" kroonikaraamat.

2 "Noorte Hääl", 30. jaanuar 1960.

- harjutusruumid, kaks dirigenti ja hääleseadja ning kostüümid.¹

1960.aasta 16.mail esineti kunstilise isetegevuse XIV vabariikliku ülevaatuse lõppkontserdil "Estonia" kontserdisaalis: koori töö tunnistati esikoha vääriliseks.

"Nooruse" esimene iseseisev kontsert toimus 21.mail 1960 Tallinna Kalandustehnikumi ruumides. Solistidena tegid kaasa Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilased Kalju Rästas, Jüri Raid ja Ada Jögi.²

Sama, 1960.aasta 17.juunil lauldi taas "Estonias" - TRK professori T.Vettiku koorijuhtimise klassi lõpetajate ridades oli ka koori looja ja dirigent August Lüüs.

Uut hooaega (1960/1961) alustati Tallinna Kergetööstuse Tehnikumi ruumides. Juba 25.septembril toimus aga kooriharjutus uues kodus - Lai tn. 23. Samal sügisel töötati välja ka koori kodukord, mis võeti üldkoosoleku poolt vastu 20.novembril 1960.³

21.aprillil 1961 kõlas esiettekanes koorile pühendatud G.Podelski "Kevad" - teksti autoriks oli laulja aldirühmast Tiiu Sarapik.

1960/1961 hooaja lõpul sai teoks esimene kontsertreis, mis viis "Nooruse" Läti- ja Leedumaale. Esimene kontsert väljaspool vabariigi piire kõlas Palangas. Hooaja kokkuvõtteks loendati 18 esinemist.

---

1 "Nooruse" kroonikaraamat.

2 Sealsamas.

3 Sealsamas.

Ka järgmine (1961/1962) hooaeg ei lõpetanud veel koori "esimesi" - 10. detsembril 1961 toimus esimene iseseisev avalik kontsert "Estonia" kontserdisaalis.

"Kui juba kontserdi alguses kolmas laul pidi kordamisele tulema, muutusin natuke enesekindlamaks. Ja kuigi esimene osa juba töestas, et oleme läbi löönud, oli siiski teise osa algul tunne nagu poleks mu seedimisega kõik korras" meenutab August Lüüs kroonikaridades.¹

Peale nimetatud kontserti kirjutas Anti Marguste: "Koori intonatsioon on põhiliselt korralik ja ka tämber on meeldiv. Edaspidi ootaks aga, et dirigent võtaks kavassee ka tusedamaid teoseid."²

Isegi selle kontserdiga polnud veel "esimesed" lõppenud. Kuna "Nooruse" kodukorra järgi on kooriliikme vanuse piiriks 35 aastat, siis kuulutati veteraniks nr.1 sopran Laine Eesik, kellest oli kujunenud ka koori esimene solist.

1961/1962 hooaja kõige meeldejäävamaks sündmuseks koorikollektiivile oli kontsertreis Krimmi 6. juulist 25. juulini 1962. Kontserdid Simferopolis, Sevastopolis, Jaltas ja rahvusvahelises noorsoolaagris "Sputnik", kokku 8, olid selle suve toredaimad hetked. Üldse esineti hooajal 32-1 korral.³

1962/1963 hooaeg tõi repertuaari oodatud ooperikoorid. Seekordseks veteraniks osutus kroonik Endel Pärnits, kelle

---

1 "Nooruse" kroonikaraamat.

2 Anti Marguste, Muusikaelu päevik, -"Sirp ja Vasar" nr. 50, 15. detsembril 1961.

3 "Nooruse" kroonikaraamat.

töö jätkajaks valiti üksmeelselt Helve Ulm. "Nooruse" kolmas aastapäevakontsert kõlas "Estonias" 16. detsembril 1962. Retensioon H. Kuusilt: "Koor on arenenud esinemiskultuurilt elujõuliseks kollektiiviks, kuid vajab häälderühmade tasakaalustamiseks veel noormehi, et tõuseks kõlavuse üldine kvaliteet."¹

12. mail 1963 toimunud ametiühingute kunstilise isetegevuse ülevaatusel jagas "Noorus" esikohta Tallinna üliõpilaste segakooriga.² Saavutuste eest kunstilise isetegevuse viljelemisel autasustati "Noorust" ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.³

Vahetult peale 1963. aasta maikonserti on "Nooruse" muljeteraamatus sissekanne professor T. Vettikult: "Märgiksin siin head häälderühmade tasakaalu mees- ja naishäälte suhtes, head kooskõla, akordide puhtust... Ka sisuline tõlgitsemine koorijuhi poolt oli läbi viidud huvitavalt ning köitis kuulajaid terve kava ulatuses, kus ligi pool esitatud kavast kordamisele tuli."⁴

1963/1964. hooajal, 1964. a. 24. mail andis kollektiiv "Eesti Energia" saalis oma 30. iseseisva kontserdi, üldse oli see aga 100-s esinemine. Selle ümmarguse arvu tähistamiseks, mida meenutab omaladane sinine vimpel, toimus meeldejääv Taga-Karpaatia kontsertmatk, kuhu koori liikmed omalt poolt on püüdnud matka jäädvustamiseks midagi kirjutada, tikkida või joonis-

---

1 H. Kuus, Laulis segakoor "Noorus", - "Sirp ja Vasar",

- 21. detsember 1962.

2 Ametiühingute kunstilise isetegevuse Tallinna laureaadid, - "Õhtuleht", 21. mai 1963.

3 "Noorte Hääl", 21. mai 1963.

4 "Nooruse" muljeteraamat.

tada. Järgmistele reisidele saab aga kindlasti toeks olema üksikasjalik päevik, kus ei puudu menüüd ega finantsküsimsed.

Järgmise hooaja (1964/1965) 31. jaanuaril kõlas "Estonia" kontserdisaalis "Nooruse" viies aastapäevakontsert. Valdar Viires on selle juubeli puhul kirjutanud: "Märgiksin eelkõige seda, et tooniandmine on muutunud palju kultuursemaks, vabamaks, põhiliselt on lahti saadud veel möödunud aastal häirunud forsseerimisest laulmisel. Ühes sellega on paranenud ka intonatsiooniline külg. Kõige sümpaatsema mulje jättis soprannirühm oma kõlavuse ja musikaalsusega... Lauljad oskavad jälgida dirigenti, selle muusikalisi taotlusi realiseerida.

Kontserdi kava oli üles ehitatud korrektselt - esimene pool nõukogude autoreid, teine pool - eesti klassika. Selles oli nii helistikulisi kui meeleolulisi kontraste. Arvestades aga seda, et tegemist on võimeka ja tööka kollektiiviga, võinuks olla kavas märksa kohkem värskust, tal pidanuks olema just ainult sellele kollektiivile iseloomulik nägu."¹

Juubilarile anti üle ELKNÜ Tallinna Linnakomitee ja Eesti NSV Kutsehariduse Peavalitsuse aukirjad. ENSV Kultuuriministeeriumi kolleegiumi ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu Presiidiumi otsusega 18.oktoobrist 1965 sai kollektiiv kümnendana vabariigis rahvakoori austava nimetuse"² ning "Noorte Hääles" ilmus R.Vepari sulest pikem koori tutvustav artikkel.³

---

1 Valdar Viires, Kaks aastapäevakontserti, - "Sirp ja Vasar", 5. veebruar 1965.

2 "Noorte Hääle", 15. oktoober 1965.

3 R.Vepar, Kuueaastane laureaat", - "Noorte Hääle", 30.oktoober 1965.

Peale juubelijuttu läksid paar hooaega suhteliselt vaikselt. 1966.aasta 19.septembril tutvustas August Lüüs koorile uut abidirigenti Maie Kivitat, kes asendas senist - Peeter Perensit tema tööpostil. Talvi Tatrik aldirühmast sooritas "Noorusega" 19. juunil 1967 oma muusikakooli lõpueksami.¹

31.oktoobril 1967 tegi segakoor kaasa Noorsoo Kultuuripalee kollektiivide Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud kontserdil "Estonia" teatri-saalis - süžeeaga programmis "Ajaloo tund". Koorinõukogu aruandes on ära toodud 1967/1968 hooaja omapärane rekord - tervelt seitse lauljat jõudsid sel perioodil elukaaslase leida!²

1968.aasta 9. septembril kõlas Olevi saalis traditsiooniline K.Bendeli "Tervituseks" - "Nooruse" 73 lauljat alustasid 10. hooaega (1968/1969). Ees seisis juubelilaulupidu. 10.mail 1969.aastal TPI aulas Mustamäel lauldi laulupeo žüriile - eelvoorus jäädi üpris tihedas konkurentsisis kolmandaks. 24. juunil 1969 oli "Estonia" jällegi terve päeva võistulauljate päralt - juubelilaulupeo võistulaulmise finaalis tuli laulda E.Tambergi "Isamaale", loosiga tõmmati C.Kreegi "Meie err", ise valiti L.Veevo "Kadakad". Žürii hinne - hõbe.² G.Ernesaks on sel puhul kirja pannud: "Erilise menu saavutas sartsakas noorusliku energia ja säruga "Noorus". Päril julge näoga kõndis hulljulge varsake keset suuri lövisid. Isegi näksis neid. Kui piiluda nüüd läbi värskete loorberite homsesse, siis muidugi mõnigi värskeltvärvitud kohakene vajab edaspidi tösi-

---

1 "Nooruse" kroonikaraamat.

2 Sealsamas.

semat vööpa. Köne alla tuleb kohe häälekultuur ja viimistle-
tuim sügavam fraseerimine. Praegu üllatusmehena kaeti nii mö-
nigi kitsaskoht välise hoo ja aktiivsusega..."¹

Järgmise, 1970.aasta märtsikuu esimesel päeval tähistas
"Noorus" "Estonia" kontserdisaalis oma kümnendat aastapäeva.
"Segakoor "Noorus" aruandluskontsert oma kümne aasta tööst
töendas järjekordselt, et koor kuulub kindlalt eesti isetege-
vuslike segakooride eliidi hulka ja temast räägitakse tule-
vikus veel palju" - selline oli Ants Kiillaspea arvamus.²

"Noorus" jätkab oma töörohket traditsioonirikast elu.
1970. aastal asus oma tööpostile juba kolmas kroonik - Maia
Kuimet.

Koori kollektiiv on tähelepanelik oma liikmete elus toi-
muvate sündmuste suhtes. Pulmadeks kingitakse traditsiooniline
ühel jalal seisev kurg, sünnipäevi peetakse meeles võimsa
elagu - lauluga. 35 aasta vanuselt saab laulja koori vetera-
niks (praegu on neid juba 17), jääb koori auliikmeks ja suu-
natakse teise koori.

Ka lauljate vastuvõtmisel koori on kujunenud oma tradit-
sioonid. Põhikiri nõuab lauljalt kolmekuulist kooris laulmist
või selle ridades esinemist kolmel kontserdil. Vastuvõtmine
toimub pidulike kontsertide eel - lilli rinnas kandvad lauljad
on värsked rahvakoori liikmed. Neile antakse liikmekaardid,

---

1 G.Ernesaks, Võistulaulmisel kaotajaid polnud, - "Sirp ja
Vasar", 1.august 1969.

2 Ants Kiillaspea, Segakoor "Noorus" 10-aastane, -"Kodumaa",
18. märts 1970.

mis lubavad tasuta osa võtta kõigist Kultuuripalee üritustest.

Koori valulapseks on tänini olnud meeshääled ja - distsipliin. Protokollide raamatust võib lugeda, et 3.novembril 1969 otsustas koorinõukogu meeste koori kuulumise vanusepiiri venitada 40 eluaastani: distsipliini tugevdamiseks on koorinõukogu 10.novembril samal aastal fikseerinud isegi rahalised karistusmäärad - hilinejalt 10 kopikat ning põhjuseta puudujailt 20 kopikat.¹

Viimastel kroonikalehekülgedel tehtud kokkuvõtete järgi on koor 1973/1974 hooajani esinenud 219 korda, üldse on käsitletud 221 laulu. Repertuaar on väga mitmekesine: eesti klassikat - 35 laulu, eesti kaasaegseid autoreid - 66 laulu, vene klassikat ja kaasaegseid laule - 31, lääne klassikat - 14, lääne eelklassikat - 10, rahvaste laule - 40 jne.. Lauldud on kaheteistkümnes keeles, kõige enam on helisenud Muradeli "Karbarka" (64.korral), ukraina rahvalaul "Oi, ema, emake!" (54.korral), G.Podelski "Kevad" (53.korral), Hiibi "Noor armastus", Aava "Nooruse aeg".²

"Noorusel" on seljataha jäänud nii mõnigi verstapost, mida meenutades kasvab julgus ning usk tulevikku. Siiski püüab kollektiiv elada põhimõttel: kui kiidetakse, ära usu, kui laidetakse - laula paremini!

---

1 "Nooruse" koorinõukogu protokollid.

2 "Nooruse" kroonikaraamat.

Foto 9.

Andres is Ene Saar.

7. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee peotantsuklubi
"Höbe-Must"

1963.aasta septembrikuu "Öhtulehes" on kirjas, et alanud hooajal alustasid Kutsehariduse Peavalitsuse Ansambli juures esmakordselt tegevust pantomiimiring ja peotantsude klubi, kusjuures viimane neist võtab liikmeid vastu tervelt viide sektsiooni. Võistlustantsude sektsioon on mõeldud neile, kes valmistuvad võistlusteks ja demonstratsioonideks. Samuti valmistab sektsioon ette patrulle, kes peavad korda ja jälgivad tantsukultuuri linna kultuurimajade peoöhtutel.

Rahvaste sõpruse sektsioon peab kirjavahetust vennasvabariikide ja sotsialismimaade noortega, vahetab tantsualst kirjandust ja repertuaari, organiseerib sõprusöhtuid.

Kolmandas sektsioonis, tantsukoolis, õpetatakse välja ühiskondlikku kaadrit, peetakse sidet heliloojatega, korraldatakse kutsekoolides õpilaste tantsukursusi.

Vanatantsusektsioon uurib tantsude ajalugu ja õpib balletantse.

Massimängude sektsiooni ülesandeks on propageerida mitmesuguseid seltskondlikke mänge.¹

---

1 Imo Ploom, Intervjuu müürilehtede jälgedes, - "Öhtuleht",
28.september 1963.

Sellise struktuuriga peotantsude klubi suutis vastu pida siiski vaid mõned kuud. Kindlamalt sai jalad alla Malle ja Ants Taela võistlustantsude sektsioon, kellele hiljem langes veel osa teistele planeeritud ülesannetest.

Noortel tantsupedagoogidel oli selleks ajaks seljataga vaid paariaastane tantsuõpetaja leib, tantsijaina aga enam kui poolteist aastakümnet.

Malle Tael, kes on sündinud 12.juunil 1935.aastal Paides, tegi rahvatantsuga tutvust Järvakandi Tehaste Kooli neljanda klassi õpilasena. 1954.aastal lõpetas tütarlaps Tallinna Eelkoolikasvatuse Pedagoogilise Kooli ning töötas 1960.aastani kasvatajana lasteaias. Paralleelselt kooli- ja kasvatajatööga tantsis Ullo Toomi Filharmoonia rahvatantsurühmas, siis Vineeri- ja Mööblivabriku klubis Alfred Raadiku juures. Rahvatantsijana võttis osa 1956. aasta eesti kunstidekaadist Moskvas ja ka 1957.a. ülemaailmsest noorsoofestivalist.¹

1958.aastal vahetas Malle Tael rahvatantsuringi peotantsurühma vastu välja ning kui 1959.aastal Balti meistri nimele võistlused korraldati, tulid selle jõuproovi võitjaiks Arseni Poolgase õpilased Ants Tael ja Malle Paas.²

1960.aastal sooritas Malle Tael Eesti NSV Rahvaloomingu Maja vastava kvalifikatsioonikomisjoni ees peotantsupedagoogi eksami ning hakkas koos abikaasaga tööle Tuletõrjemaja peotantsuringiga.

---

1 Autori kasutuses olevad andmed.

2 "Õhtuleht", 22.mai 1959.

Ants Tael on tallinlane, sündinud siin 19.juulil 1936, lõpetanud 17. Keskkooli, õppinud paar aastat ka TPI-s. Rahvatantsuga alustanud juba lasteaias, peale keskkooli juhendas Tallinna Trammitrusti rahvatantsurühma, ise tantsis Vineeri- ja Mööblivabriku klubi rahvatantsurühmas Raadiku käe all. Võistlustantsuga alustas 1957.aastal Arseni Poolgase õpilasena, 1958. aastal sooritas peotantsuõpetaja eksami, kuna tantsu- pedagoogidele kehtib võistluskeeld, siis tööle erialal asus alles 1960.aastal koos abikaasaga, Malle Taelaga.¹

Tantsuklubi "Höbe-Must" alustas Ants ja Malle Taela juhtimisel tööd 17.septembril 1963.aastal² ning käesoleva ajani pole olnud ühtki vabariigi meistrivõistlust, kus "Höbe-Musta" võistlustantsijad ei oleks mõnd hinnatavat kohta võitnud. Tänu oma tulemusrikkale tööle ning televisiooni vahendusele (1968.a. "Tantsusaal" jt. saated) on Taelade "Höbe-Must" saanud vabariigi populaarseimaks tantsuklubiks.

Tantsuvõistlusi on klubi kaasa teinud ka Novosibirskis, Krivoi-Rogis, Taškendis, Leninabadis, Kiievis, Zaporozjes, Minskis, Gorkis, Moskvas, Leningradis, Baltikumist rääkimata.

1966.aastal prooviti oma võimeid Poolas -Noowy Targis, Krakovis, Katowices. Individuaalvõistlustes läks esikoht pere- rahvale, teise koha saavutasid Herbert Rahmani õpilased Aare ja Piia Orb, viiendale tulid Noorsoo Kultuuripalee noored tantsijad Peedu Reinumäe ja Margot Seppel. Võistkondlikes võistlustes läks võit kõigil päevadel napi punktide enamusega poolakatele.³

---

1 Autori kasutuses olevad andmed.

2 Noorsoo Kultuuripalee materjalid.

3 M.Tönisson, Nowy Targ, Krakov, Katonice, -"Kodumaa", 27.juuli 1966.

1967.aasta sügisel sooritas "Höbe-Must" eduka võistlusmatka Saksa Demokraatlikku Vabariiki. Kilbiga kojupöördumiseks hellitati vähe lootusi. Põhieesmärgiks oli luua tihedad sõprussidemed Dresdeni tantsuklubiga "Serensde". Kohtumised võitsid siiski tallinlased 1221:1201, olles eriti ülekaalukalt paremad Ladina-Ameerika tantsudes.¹

1968.aasta võistlusvisiidil Saksa DV-sse näitasid head vormi Vello Künnapas - Krista Kanter, Jüri Skobelev - Sirje Kahre ja uustulnukad A-klassis Andres ja Ene Saar. Jüri Skobelev ja Sirje Kahre said kutse osavõtuks "Kuldse ristikehina-lehe" - nii nimetatakse rahvusvahelist tantsuturniiri Hannoveris, kuhu igal aastal kutsutakse 10 tugevamat amatöörpaari - võistlustest; 8. koht polnud halb algajate kohta.²

Tantsuturniiril "Tallinn - 69" (29.-30.nov.) tulid Jüri Tamm (Skobelev) ja Sirje Tönnus (Kahre) A-klassi paaridest võitjaks nii ladina-ameerika kui ka standardtantsudes ning said seega õiguse nüüdsest peale kuuluda rahvusvahelisse (S) klassi.³ Ka "Höbe-Musta" teisele paarile oli 1969.aasta õnnelikuks aastaks: rahvusvaheliselt tantsuvõistluselt "Riia sü-

---

1 I.Raidla, Tallinlased võitsid, - "Kodumaa", 22.november 1967.

2 M.Merilo, "Kuldne ristikehinaleht", - "Õhtuleht", 3.detsember 1968.

3 M.Ott, Tantsuturniir "Tallinn - 69", - "Õhtuleht", 1.detsember 1969.

gis - 69" toodi koju eriauhind võluvaima naeratusesga paarile -
- Andres ja Ene Saarele ning auhind nägusaima ladina-ameerika
stiilis kleidi eest Ene Saarele. Tantsuturniir "Tallinn -69"
tantsisid Ene ja Andres Saar A-klassi 13. paari hulgast ladina-
ameerika tantsudes end kolmandale kohale. Esimest korda Tal-
linna tantsuturniiride ajaloo valisid pealtvaatajad turniiri
missi, kelleks sai Ene Saar.¹ 1970.aastal esindasid Saared
"Höbe-Musta" Ungaris, praegu on nad S-klassi tantsijad.

Põhijoontes on "Höbe-Musta" töö olnud kümne aasta lõikes
eriliste muutusteta. Tantsuklubis on esindatud kõik klassid
(S, A, B, C, D), igäüks neist saab kaks korda nädalas oma tree-
ningu.

Esimeste linnade hulgas, kus koolieelikud hakkasid peo-
tantsu õppima, oli ka Tallinn. 1967.aastast 1971.aasta keva-
deni õppis Malle Taela käe all emade-isade soovi kohaselt mi-
tusada pisipoissi-tüdrukut. Põhirõhk asetati tantsumängudele
ning põhieesmärgiks seati rütmitunde, musikaalsuse ja koordi-
natsiooni arendamine. Kahjuks pidas Kultuuripalee nii peent
pere liiga tülikaks ning praegu töötab "Höbe-Musta" juures
kaks õpestuudiot: V-XI kl. õpilastele ning kutsekoolides
käijaile. Siin treenivad ka koolinoorte klassiga paarid.

Viimased suuremad meistrivõistlused peotantsus A- ja C-
klassi paaridele said teoks 1974.a. veebruaris. Peale eesti
tantsupaaride tegid kaasa külalistantsijad Leningradist, Mosk-
vast ja Donetskist. A-klassis tulid võitjaks "Höbe-Musta"
tantsupaar Gunnar ja Astra Saaliste klubikaaslaste Jüri Tamme

---

¹ Ants Tael, "Tallinn -69", -"Kultuur ja Elu" 1/1970, lk.30.

ning Reet Kaasiku ees, kolmandale kohale tantsis end "Tsel-luloosi" paar - Rein Tiit ja Viive Kruusemäe.

C-klassis tuli kolmikvõit "Höbe-Musta" paaridele. Võit-sid Johannes Org ja Malle Karro Tõnu Sventeri - Karin Muhhina ning Hagi ja Mai Seini ees.

Ants Taela arvates pole juba ammu olnud C-klassis nii head ja ühtlast taset kui praegu, küll teeb aga muret paaride vähesus ja peotantsuharrastuse soikumine.

Kunagise Polütehnilise Instituudi Tantsuklubi treeneri Petras Jamulevičius peab Tallinna A-klassi paare Nõukogudemaa tugevamateks, C-klassi ladina-ameerika tantsustiili heatase-meliseks ning õigesuunaliseks.¹

Vaatamata "Höbe-Musta" populaarsusele ja Ants ning Malle Taela pingutustele on niisugused habemega teemad nagu halb tantsuoskus ja peokultuur käesoleva ajani ka J.Kreuksi nim. Kultuuripalee miinusteks. Kritiseerimistest pole siiani tulu töusnud, võib-olla oleks väljapääs tõesti kõikidesse kooli-desse massiliste ja regulaarsete tantsukursuste sisseviimises ning kooli peotantsuringide töölerakendamises, seda enam, et Eesti NSV AÜN Kunstilise Isetegevuse Maja tantsuosakond on aastaid sellest kirjutanud.

"Pole meil vabariigis vist ainustki kooli, kes võiks välja panna oma peotantsuringi, nii nagu on koolides olemas täieõiguslikud rahvatantsuringid. Miks? Mida rohkem me suu-daksime õpetada noori kaunilt tantsima ja anda neile ka võima-

---

1 Priit Kuusk, Peotantsuvõistlustest, - "Õhtuleht" , 23.veeb-ruar 1974.

lusi seda oskust rakendada, seda kiiremini kaob meil masendav pilt..."¹ selle tantsuosakonna vanem-metoodiku arvamusga on igati päri ka Vabariikliku Peotantsunõukogu esimees Ants Tael.

---

1 H.Hallmägi, Selgusid parimad peotantsijad, - "Noorte Hääl", 19.märts 1972.

Foto 10. "Elektra" II κοσσεϊς.

8. J. Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee noorteansambel
"Elektra"

Ka sellel kollektiivil pole kroonikat, päevikut ega muud elu-olu peegeldavat materjali peale ansambli juhi töövihiku ja fotode.

"Elektra" praegune kunstiline juht Märt Hunt alustas tööd ansambliga 1966. aasta sügisel. Tema teadmist mööda tuleb ansambli sünnipäevaks lugeda 1964. aasta sügist, kui "Elektraga" alustas tööd Eugen Felicius. Selle perioodi kohta esialgu konkreetset andmed puuduvad, on vaid palee direktori kinnitus.

Igal juhul tuli Märt Hundil alustada "Elektra" uue komplekteerimisega. Avaliku konkurssilabil valiti 8 neidu ning juba 1966. aasta detsembris esineti ülevaatusel. 1967. aastal võideti kõikidel konkurssidel esimene koht.¹

1968. aastal valis žürii "Elektra" üheks Sofia noorsoofestivali pretendendiks ning suunas ta Moskvasse lõppvoorust võistlustulle koos vokaalansambel "Kajaga". Sama aasta kevadel tegi "Elektra" kaasa Nõukogude Liidu sõpruspäevadel Soomes kümne päeva jooksul anti kaheksa kontserti, mis soomlaste poolt väga soojalt oli vastu võetud. Halvemini polnud välja kukkunud ka 1970. aasta sõprusfestivali kontserdid Saksa DV-s.²

---

1 Autori kasutuses olevad andmed.

2 Sealsamas.

Koduvabariigis on üles astunud üsna mitme tõsise estraadiprogrammiga. 1969.aastal oli see "Kolm korda ta-ra-ra", mille publik otsekohe "Kolm korda "Araratiks"" oli ristunud. 1970.aastal esineti kontserdiga "Kes koputab?", 1971.aastal "Kuningal ei ole külm". 1972.aastal oli koosseisu vahetus - Märt Hundi arvates on see normaalne nähe, kuna aja jooksul ansambli tase ületavat individuaalse taseme piiri. 1973.aastal läheb kontsert "Pidu purskava mehe pargis" nimetuse all.

"Elektra" on algusest peale olnud noorte ansambel, vanusele 17 - 24. 1972.aastast laulab ansamblis neli neidu ja kolm noormeest, solistina esineb Mait Maltis.

Ka ansambli kunstiline juht Märt Hunt on noor - sündinud 19.märtsil 1940 Paides. 1958.aastal lõpetas Paide Kesk-kooli, siis õppis kaks aastat Tallinna Muusikakoolis ning 1965.aastal jäi selja taha juba Tallinna Riikliku Konservatooriumi Jüri Variste koorijuhtide klass.¹

"Elektra" repertuaar on eriti omalaadne. Laulda on püütud selliseid lugusid, mis ei ole kõlanud raadios või televisioonis. Umbes 30% repertuaarist on Märt Hundi enda avaldatud või veel avaldamata lood, väga palju on tema tõlgitud laule. Peaaegu kunagi pole kasutatud valmisseedet.

"Elektra" lavastajana - liikumisjuhina töötab Märt Hundi abikaasa Reet Hunt.

Noorteansambli viimane pikem kontsertmatk viis Kaug-Itta - see oli 1969.aasta septembris. Kõikjal võeti "Elektra" vaimustatult vastu ning tänati temperamentsete kiiduavaldustega.

---

¹ Autori kasutuses olevad andmed.

Ka koduvabariigis peetakse "Elektrast" lugu. Juba 1967. aastal kirjutas Uno Naissoo: "Festivali parimad, kes jäid meelde, on jõudnud professionaalse kunsti tasemeni. "Elektra" esinemine jättis mulle igal juhul kaugelt tugevama mulje kui mõni aeg tagasi Tallinnat külastanud "Filipinkad".¹

---

¹ Uno Naissoo, Kunstilise isetegevuse ülevaatus lõppes, -
"Sirp ja Vasar", 12.mai 1967.

Lõppsóna

Sójajärgsetel aastatel alustasid Eestis töölistkaadri ettevalmistamiseks tööd kümned tööstuskoolid. Sajad noormehed ja neiud panid tarkust kõrva taha ning taastasid kirka ja labida-ga linna, kuid töörohke argipäev ei kustutanud neis janu ka ilu ja kunsti järele.

Kunstilise isetegevuse hoogustamiseks Tallinna Tööjõureser-vide Valitsusele alluvates koolides organiseeriti 1946.a. aprill-is ansambel, mille kolm kollektiivi alustasid tööd veel sama aasta kevad-suvel. Esimesed isetegevusringid komplekteeriti eranditult tööstuskoolide õpilastest, harjutusruumidena kasuta-ti aga samade koolide saale.

Vaatamata sellele, et esimesel tööaastal vahetus viis di-fektorit, esinesid Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsu-ansambli noored juba 1948.a. jaanuaris koos teiste IV üleliidu-lisel kunstilise isetegevuse festivalil parimaiks tunnistatud kollektiividega Moskva Suures Teatris. Edu tiivustas ning vaa-tamata kitsastele tingimustele ning rahalistele raskustele töö-tas 1950-ndatel aastatel selleaegse direktori, Jevgeni Adamsoni tööaruannete järgi Ansambelis 7 kuni 12 kollektiivi 150.-200. isetegevuslasega. Tugevamateks ringideks kujunesid sel perioo-dil rahvatantsijad (tulevane "Sóprus"), keda Robert Roodi järel juhendas vanameister Ullo Toomi, siis veel Harald Uibo juhti-misel töötav meeskoor, Johannes Kelderi draamaring ning Venda

Tammani akordionistide orkester.

Seoses tööjõureservide reorganiseerimisega 1959.a. ühtseks kutsehariduse süsteemiks tuli juurde uusi koole ning paranes ka Ansambli materiaalne baas. 1959.a. määrati Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambli direktoriks Anatoli Kraemer, kes energilise ja andeka kultuuritöötajana ning organiseerimisvõimelise juhina andis Ansambli arengule veelgi hoogu juurde. Üksteise järel said rahvakollektiivi austava nimetuse draamakollektiiv (rahvateater "Noorus"), Horre Zeigeri est-raadiorkester, rahvatantsuansambel "Sóprus", tsirkuse- ja est-raadiakrobaatikakollektiiv "Säde", akordionistid, segakoor "Noorus" ning Uno Veenre rahvapilliorkester - kokku 7 nimetust.

Kórvuti tugevate juhendajatega aitas omajagu kunstimeisterlikkuse kasvule kaasa ka see, et 1950-ndate aastate lõpu- poole, eriti aga 1960-ndatel aastatel registreeriti Ansambli keskringidesse peale kutsekoolide ópilaste ka nende vilistlasi ning Tallinna noori. Teisiti poleks olnud móeldavad professio- naalse tasemeni küündivad kollektiivid, sest kutsekoolide lü- hike óppeaeg on sellise küpsuse saavutamiseks napp.

1960-ndatel aastatel hakkas kiiresti kasvama isetegevus- ringide ning vastavalt ka töötajate arv (lisa nr.1). 1964.aas- tast alates ei piirdunud Ansambli kollektiivide kontsertrei- sid ainult Nókogude Liidu piiridega, vaid viisid igal aastal ka kuhugi kaugemale ning kuigi aasta aastalt kasvas Ansambli suurus, jäi sügisestel konkurssidel järjest enam noori ukse- taha. Ónnelikel aga, kes sóelale jäid, tuli teha juba väga- tósisist tööd, et niigi kórget kunstitaset veelgi tósta.

1965.a. sai Kutsehariduse Peavalitsuse Kunstilise Isetegevuse Ansambel esimesena Tallinnas eesrindliku kultuuriasutuse aunimetuse ning 1965.a. sügisest avas ta reorganiseerituna ukseid juba Noorsoo Kultuuripaleena keskaegses Mustapeade vennaskonnale kuulunud hoones. Siin alustasid tööd väga mitmesugused huvialaklubid, stuudiod ning tehnilised ringid. Seni- sed kollektiivid aga registreerisid oma ridadesse suurema arvu liikmeid ning laiendasid veelgi kontserttegevust (lisa 1). Ansambliga võrreldes muutus ka töö sisu: kõrvuti ajaviite pakku- misega alustati kutsekoolide isetegevuskollektiivide abistami- seks metoodilist tööd kogu vabariigi ulatuses, järjest enam tuli mõelda Tallinna noorte paremale teenendamisele.

Juba 1966.a. võitis vastne palee klubiliste asutuste vahe- lise puhkeõhtute võistluse ning tuli ka Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50.aastapäevale pühendatud kultuuriasu- tuste vahelises jõuproovis esikohale.

Kontserttegevuse meisterlikkuse eest sai Noorsoo Kultuu- ripalee 1968.a. ELKNÜ kirjandus- ja kunstialase preemia ning seoses komsomoli 50.aastapäevaga anti talle teenete eest noor- soo kasvatamisel J.Kreuksi nimi. 1970.a. kanti J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee V.I.Lenini 100-ks sünniaastapäevaks edu- ka ettevalmistamise eest vabariiklikku auaamatüsse ning pre- meeriti Eesti NSV Ülemnõukogu, Ministrite Nõukogu ja Ametiühin- gute Nõukogu auaadressiga.

Muidugi ei loigatud ainult loorbereid. Tõsist muret valmis- tas seoses pikaajalise kapitaalremondiga tekkinud krooniline ruumipuudus, üle jõu kippus käima mitmesuguste finantsproblee- mide lahendamine, lisaks nõudis Kutsehariduse Komitee oma all-

asutuselt suuremat tähelepanu kutsekoolidega töötamisel. Kõigi nende küsimuste lahendamise püüe viis palee senise töö põhjalikule ümberkorraldamisele 1972.a.

Milline saab olema uus etapp, näitab tulevik. Senine töö on olnud raske, kuid küllaltki saagirohke, toonud mõnegi rõõmpisara nii tegijale kui nägijale. Siiani on J.Kreuksi nim.Noorsoo Kultuuripalee kollektiividest saanud tuule tiibadesse mitmekümned praegused kutselised kultuuritöötajad ning populaarsed artistid nagu A.Anton, A.Lõhmus-Balõn, T.Varts, A.Helinurm, U.Meier, H.Sallo, M.Kuut, B.Lehtlaan, S.Fatkin, J.Draus, Ü.Vilimaa ja paljud teised.

Kui rääkida J.Kreuksi nim.Noorsoo Kultuuripalee tööst pisut ka arvude keeles, siis ajavahemikus 1963 - 1973 (1966.a. andmed puuduvad) võttis maja keskringide tööst osa 11384 noort, viidi läbi 6516 üritust, millest sai osa 2 135109 külastajat. See on küllaltki tõhus panus Tallinna kultuurielu rikastamiseks. Kultuuripalee praegune kollektiiv püüab üle saada vanadest muredest ning otsib energiliselt uusi võimalusi oma töö laitmatuks organiseerimiseks.

Ajalugu arvudes

Lisa nr. 1

Aasta	1946	1952	1957	1963	1964	1965	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Kollektiive	3	7	12	32	46	53	55	52	54	45	50	28	30
Liikmeid		224	183	820	985	1452	2972	1066	976	805	1023	642	643
Üritusi			83	241	346	366	1464	1127	1102	624	617	331	298
Osavõtjaid				81339	137889	140073	438957	346495	355754	242320	200553	111548	80181
Töötajaid R/E	4/ /	6/ /		18/ /			23/ 29	31/ 15	30/ 16	13/ 19	13/ 21	17/ 19	20/ 13

R - koosseisulised
E - kohakaasluse alusel

Kasutatud kirjandus ja allikmaterjalid

I Arhiividokumendid

ENSV Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse
Riiklik Keskarhiiv

Fond R-1941. ENSV MN Kutsehariduse Peavalitsus. 1941-1966.

Fond R-1797. Eesti NSV Kultuuriministeerium. 1953-1960.

ENSV MN Kutsehariduse Komitee arhiiv

Fond 1. Käskkirjad. 1946-1962.

II Perioodika

Ametiühingute kunstilise isetegevuse Tallinna laureaadid. -
- "Õhtuleht", 1963, 21.mai.

Avalt, J. Head tuju tuhendetele. - "Rahva Hääl", 1965, 14. sep-
tember.

Avati džässiklubi. - "Õhtuleht", 1963, 26. september.

Dengo, V. Kohtumiselt 5000 kilomeetri taga. - "Õhtuleht", 1966,
10. september.

Eesti NSV Ministrite Nõukogus. - "Rahva Hääl", 1968, 27. oktoo-
ber.

ELKNÜ Keskkomitees. - "Noorte Hääl", 1968, 17. september.

Ernesaks, G. Võistulaulmisel kaotajaid polnud. - "Sirp ja Va-
sar", 1969, 1. august.

ETA. - "Kodumaa", 1970, 6. mai.

ETA. Kultuuripalee juubel. - "Õhtuleht", 1971, 19. mai.

- ETA. Noorte talentide paraad. - "Noorte Hää", 1971, 28.aprill.
Generalova, I. Traditsiooniline tantsuturniir "Tallinn - 67". -
- "Noorte Hää", 1967, 4.mai.
Hallmägi, H. Selgusid parimad peotantsijad. - "Noorte Hää",
1972, 19.märts.
Hölpus, O. Laulsid "Vanad sõbrad". - "Sirp ja Vasar", 1966,
1.jaanuar.
Jeletsky, J. Ühe maja kolm nägu. - "Öhtuleht", 1970, 8.september.
"Kaja" käis Nõukogude-Mongoolia sõprusfestivalil. - "Öhtuleht",
1969, 10.juuni.
Kermik, H. "Sõprus". - "Sirp ja Vasar", 1973, 2.märts.
Kiillaspea, A. Segakoor "Noorus" 10-aastane. - "Kodumaa", 1970,
18.märts.
Kuus, H. Laulis segakoor "Noorus". - "Sirp ja Vasar", 1972,
21.detsember.
Kuusk, P. Peotantsuvõistlustest. - "Öhtuleht", 1974, 23.veebbruar.
Kuusk, S. "Kaja" laulab kolhoosnikutele. - "Noorte Hää", 1969,
25.november.
Kõrvits, H. Tallinlased lauljate ja pillimeeste võistlustel. -
"Öhtuleht", 1970, 10.märts.
Lüdja, M. Peatse kohtumiseni noortemajas. - "Öhtuleht", 1965,
11.veebbruar.
Lüdja, M. Suure pere kodu. - "Öhtuleht", 1967, 3.november.
Lüdja, M. Öhtud vanalinnas, Noorsoo Kultuuripalees. - "Öhtuleht",
1973, 15.november.
Loo, E. Akrobaatikad estraadilt, Tln. 1971.
Loot, E. Sõpruskontsert "Riia-Tallinn". - "Öhtuleht", 1964,
14.november.
Loot, H. Moskvasse kontsertidele. - "Öhtuleht", 1965, 17.august.
Marguste, A. Muusikaelu päevik. - "Sirp ja Vasar", 1961,
15.detsember.
Merilo, M. "Kuldne ristiheinaleht". - "Öhtuleht", 1968, 3.det-
sember.
Merilo, m. "Sõprus". - "Kultuur ja Elu" 5/73.
Mets, K. Võitsid tallinlased. - "Noorte Hää", 1966, 21.september.
Mitmekesiselt, sisukalt. - "Rahva Hää", 1971, 9.september.

- Naissoo, U. Kunstilise isetegevuse ülevaatus lõppes. - "Sirp ja Vasar", 1967, 12.mai.
- Naissoo, U. Ühest sõpruskontserdist. - "Rahva Hää", 1964, 8.detsember.
- "Noorte Hää", 1948, 13.veebruar.
- "Noorte Hää", 1960, 30.jaanuar.
- "Noorte Hää", 1964, 29.juuli.
- "Noorte Hää", 1965, 5.veebruar.
- "Noorte Hää", 1965, 15.oktoober.
- Noorsoo Kultuuripalee avab ukсед. - "Öhtuleht", 1965, 13.september.
- Nurm, N. Uusi rahvakollektiive. - "Rahva Hää", 1963, 4.detsember.
- Okk, J. Puhkeõhtute võistlus. - "Öhtuleht", 1966, 28.mai.
- Ott, M. Tantsuturniir "Tallinn - 69". - "Öhtuleht", 1969, 1.detsember.
- Penu, R. Ülevaatus jätkub. - "Öhtuleht", 1970, 20.veebruar.
- Ploom, I. Intervjuu müürilehtede jälgedes. - "Noorte Hää", 1963, 28.september.
- "Rahva Hää", 1966, 12.november.
- Raidla, I. Tallinlased võitsid. - "Kodumaa", 1962, 22.november.
- Raude, J. Eesti NSV Tööjõureservide koolide kunstilise isetegevuse III vabariiklik ülevaatus. - "Sirp ja Vasar", 1949, 11.juuni.
- Rebane, V. Rahvatantsuga kaks korda ümber maakera. - "Noorte Hää", 1973, 10.juuni.
- Tael, A. "Tallinn - 69". - "Kultuur ja Elu", 1/1970.
- Tantsupidu. - "Noorte Hää", 1972, 22.veebruar.
- Teele läks sõprusrong. - "Öhtuleht", 1971, 9.oktoober.
- Tõnisson, M. Nowy Targ, Krakov, Katowice. - "Kodumaa", 1966, 27.juuli.
- Tänaste ja tulevaste töömeeste klubi. - "Sirp ja Vasar", 1968, 25.oktoober.
- Uustalu, L. Mis Noorsoo Kultuuripalees teoksil. - "Noorte Hää", 1971, 5.oktoober.
- Vabariigi auaadressid parimatele. - "Öhtuleht", 1970, 15.aprill.
- Vepar, R. Kuueaastane laureaat. - "Noorte Hää", 1965, 30.oktoober.
- Viires, V. Kaks aastapäevakontserti. - "Sirp ja Vasar", 1965, 5.veebruar.
- "Öhtuleht", 1959, 22.mai.

III Kirjandus

NLKP programm. Tln. 1965.

20 aastat. Tln. 1970.

Loo, E. Akrobaatika estraadil. Tln. 1967.

Loo, E. Akrobaatikat estraadilt. Tln. 1971.

Toomi, U. Eesti rahvatantsud. Tln. 1953.

Toomi, U. Harjtusvara rahvatantsijaile. Tln. 1967.

Toomi, U. Valimik Eesti rahvatantse. Tln. 1947.

Tormis. L. Eesti balett. Tln. 1967.

С. Лооренс

Резюме

Таллинский Дворец культуры молодежи им. Я. Креулоса является одним из крупных источников культурно-массовой работы города.

С целью дальнейшего развития художественной самостоятельности драматической труппы Республиканского Управления Трудовой резервов в 332 в 3 апреля 1946 г. предлагалась организация ансамбля песни и танца.

Весной 1946 г. начали свою деятельность три коллектива: смешанный хор под управлением Иды Ярве, директором в это время учился коллектива народного танца стал ансамбль опереточного балета Роберт Роот, директором симфонического оркестра Я. Кууси.

Хотя в первом году возглавлял директора ансамбля в апреле 1947 г. Роберта Родда сменил Юхан Рейде, его же и вице А. Шарвасон, в ноябре стал директором А. Саукс и в 15 декабря 1947 г. Барени Адамсон, никто не полностью реализовал этого

История Таллинского Дворца культуры
молодежи им. Я.Креукса

С. Лооренс

Р е з ю м е

Таллинский Дворец культуры молодежи им. Я.Креукса является одним из крупных источников культурно-массовой работы города.

С целью дальнейшего развития художественной самодеятельности приказом начальника Республиканского Управления Трудовых резервов № 332 с 3 апреля 1946 г. предвиделась организация ансамбля песни и пляски.

Весной 1946 г. начали свою деятельность три коллектива: смешанный хор под управлением Иды Ярве, директором и одновременно учителем коллектива народного танца стал пионер эстонского балета Роберт Роод, дирижером симфонического оркестра В.Кулби.

Хотя в первом году менялись директора ансамбля - в апреле 1947 г. Роберта Роода сменил Юхан Рауде, его в июне А.Шаповалов, в ноябре стал директором А.Саукас и с 15 декабря 1947 г. Евгени Адамсон, никто не тормозил развития этого

ансамбля. В январе 1948 выступили 25 участников ансамбля песни и пляски Эстонского Управления Трудовых резервов, среди других лучших коллективов IУ Всесоюзного смотра художественной самодеятельности в Московском Большом Театре.

В 1950 годах в Ансамбле песни и пляски работало уже от 8 - 12 коллективов с 150-200 участниками. Более сильными коллективами Ансамбля были хореографическая группа, которой после Роберта Роода с осени 1951 г. стал руководить старый мастер Народного танца Улло Тооми, мужской хор под управлением Харальда Уйбо, ансамбль аккордионистов Венда Таммана, драматический кружок Юханнеса Кельдера.

Первые два из них принимали участие в проводимом в Москве III Всемирном фестивале молодежи и студентов в 1957 году. В это же время драматический коллектив Ансамбля выехал на гастроли к жителям эстонских колхозов "Сальме" и "Эстония". На Кавказе было дано 9 представлений. В 1959 г. драматическому кружку дали название Народного коллектива (Народный театр "Ноорус").

Для все расширяющегося ансамбля стало проблемой нехватка помещений. Использовались школьные помещения по улице Техника и Кару, затем по ул. Лай I, Пикк 69, Пикк 4I и Лай 23, до получения постоянного помещения в историческом здании по ул. Пикк 26 в 1965 г.

После 12-летнего управления Ансамблем Трудовых резервов, Евгения Адамсона в феврале 1959 г. на последующие 14 лет сменил Анатолий Крамер.

В связи с реорганизацией трудовых резервов с 1959 г.

Ансамбль получил новое наименование - Ансамбль главного Управления профессионального технического образования.

В 1960-х годах началась настоящая творческая работа в жизни ансамбля.

Получил почетное звание народного коллектива - народный театр "Ноорус"; эстрадный ансамбль "Хорре Зейгера", в 1963 г. Народный ансамбль им. Ильмы Адамсон - "Сыпрус"; коллектив цирковой и эстрадной акробатики им. Энна Лоо - "Сяде"; в 1965 году смешанный хор Аугуста Люуса - "Ноорус"; в 1971 г. оркестр народных инструментов им. Уно Вээнре. Из новых коллективов быстро завоевывают популярную известность образованная в сентябре месяце 1960 г., под руководством Геннадия Подельского - вокальный ансамбль девушек "Кая" и в 1964 г. молодежный ансамбль "Электра".

В 1965 г. признали Ансамбль Главного Управления профессионального технического образования четвертым в республике, первым в Таллине и получил почетное заслуженное звание.

В бывшем клубе "Черноголовых" 11 сентября 1965 г. открылись двери Дворца Культуры молодежи по ул. Пикк 26. В клубе, по сравнению с ансамблем расширилась работа более чем 20 кружков и студий, наладилась методическая культурно-просветительная работа в профтехшколах по всей республике.

Первым во Дворце Культуры молодежи в 1966 г. стал заслуженный ансамбль народного танца "Сыпрус". В этом же году во Дворце Культуры признали победителем работу вечеров отдыха между предприятиями. На фестивале Всесоюзного смотра художественной самодеятельности Дворец Культуры молодежи получил 12 почетных званий.

Ансамбль получил новое наименование - Ансамбль Главного Управления профессионального технического образования.

В 1960-х годах в нем работали 6 народных коллективов. После народного театра "Норус" получили почетное звание народного коллектива - в 1962 г. эстрадный ансамбль Хорре Зейгера, в 1963 г. Народный ансамбль Ильмы Адамсон - "Сыпрус"; коллектив цирковой и эстрадной акробатики Энна Лоо - "Сяде"; аккордионисты Венда Таммана в 1965 году смешанный хор Аугуста Люуса - "Ноорус"; в 1971 г. оркестр народных инструментов Уно Веенре. Из новых коллективов быстро завоевывают популярную известность образованный в сентябре месяце 1960 г., под руководством Геннадия Подельского, вокальный ансамбль девушек "Кая" и в 1964 г. созданный молодежный ансамбль "Электра".

В 1965 г. впервые в Таллине было присвоено Ансамблю Главного Управления профессионального технического образования четвертый раз в республике, почетное звание передового культурного учреждения и получено почетное, заслуженное звание.

В бывшем клубе "Черноголовых" 11 сентября 1965 г. открылись двери Дворца Культуры молодежи по ул. Пикк 26. В клубе, по сравнению с ансамблем расширилась работа более чем 20 кружков и студий, наладилась методическая культурно-просветительная работа в профтехшколах по всей республике.

Первым во Дворце Культуры молодежи в 1966 г. звание заслуженного коллектива получил ансамбль "Сыпрус". В этом же году во Дворце Культуры признали победителем работу вечеров отдыха между предприятиями. На фестивале Всесоюзного смотра художественной самодеятельности Дворец Культуры молодежи получил 12 почетных званий.

Дворец Культуры молодежи стал выезжать и за пределы Прибалтики (Иркутск, Средняя Азия, Дальний Восток), неоднократно со своими концертами был за границей (Финляндия, ГДР, Чехословакия, Венгрия, Болгария), где принимали с добрыми и дружественными рукоплесканиями.

Центральный Комитет комсомола Эстония дал в 1968 г. за успешную концертную деятельность художественную премию и в связи с 50-летием комсомола присвоил Дворцу Культуры молодежи имя Я. Креукса.

В честь 100-летия со дня рождения В.И. Ленина в 1970 году Дворец Культуры молодежи им. Я. Креукса принял участие в Республиканском конкурсе на Лучшую наглядную агитацию, занял первое место и был занесен в Республиканскую Книгу Почета.

В 1973 году директором Дворца Культуры молодежи им. Я. Креукса стал тов. Сйак Х. По составлению отчетности мы видим, что во Дворце Культуры проводится работа более, чем с 30 кружками и студиями. Действует отдел профтехучилищ, который руководит и является методическим центром всех профтехучилищ по культурно-просветительной работе. Дворец молодежи является одним из крупных источников культурно-массовой работы города.

7. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee peo- tantsuklubi "Sõprus"	28
8. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee noorte- ansambel "Kieitra"	29
Lõppsõna	30
Kasutatud kirjandus	30
Sisukord	
Eessõna	2
Sissejuhatus	4
I peatükk. Tööjõureservide Valitsuse Laulu- ja Tantsu- ansamblist Noorsoo Kultuuripaleeni	7
1. Esimene tosin tööaastaid (1946-1958)	7
2. Kroonika aastaist 1959 - 1974	14
II peatükk. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalees töötavate teenekate kollektiivide ajalugu	31
1. Eesti NSV teeneline kollektiiv, isetegevuslik tantsuansambel "Sõprus"	31
2. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee akordio- nistide rahvaorkester	41
3. Rahvakollektiivi nimetust omav estraadiorkester Horre Zeigeri juhatusel	44
4. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee mees- ansambel "Vanad sõbrad"	49
5. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee tsirkuse ja estraadiakrobaatika rahvakollektiiv "Säde"	52
6. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee töölis- noorte segakoor "Noorus"	58

7. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee peo- tantsuklubi "Höbe-Must"	68
8. J.Kreuksi nim. Noorsoo Kultuuripalee noorte- ansambel "Elektra"	75
Löppsöna	78
<i>LISA</i>	82
Kasutatud kirjandus	83
Resümee	87